

I

(Rezoliucijos, rekomendacijos ir nuomonės)

NUOMONĖS

EUROPOS DUOMENŲ APSAUGOS PRIEŽIŪROS
PAREIGŪNAS

Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūno nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui – „Visapusiškas požiūris į asmens duomenų apsaugą Europos Sąjungoje“

(2011/C 181/01)

EUROPOS DUOMENŲ APSAUGOS PRIEŽIŪROS PAREIGŪNAS,

atsižvelgdamas į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 16 straipsnį,

atsižvelgdamas į Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartiją, ypač į jos 7 ir 8 straipsnius,

atsižvelgdamas į 1995 m. spalio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 95/46/EB dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ⁽¹⁾,

atsižvelgdamas į 2000 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 45/2001 dėl asmenų apsaugos Bendrijos institucijoms ir įstaigoms tvarkant asmens duomenis ir laisvo tokių asmenų duomenų judėjimo ⁽²⁾, ypač į jo 41 straipsnį,

PRIĖMĖ ŠIĄ NUOMONĘ:

A. BENDROJI DALIS

1. Įvadas

1.1. Pirmasis bendras vertinimas

- 2010 m. lapkričio 4 d. Komisija priėmė komunikatą „Visapusiškas požiūris į asmens duomenų apsaugą Europos Sąjungoje“ (toliau – komunikatas) ⁽³⁾. Komunikatas buvo nusiųstas EDAPP konsultacijai. EDAPP palankiai vertina tai, kad Komisija su juo konsultavosi pagal Reglamento (EB) Nr. 45/2001 41 straipsnį. Dar prieš priimant komu-

nikatą EDAPP buvo suteikta galimybė pateikti neoficialias pastabas. Į kai kurias iš jų atsižvelgta galutinės redakcijos dokumente.

- Komunikate siekiama išdėstyti Komisijos požiūrį į ES asmens duomenų apsaugos visose ES veiklos srityse teisės sistemos persvarstymą, visų pirma atsižvelgiant į globalizacijos ir naujų technologijų keliamus uždavinius ⁽⁴⁾.
- Apskritai EDAPP palankiai vertina komunikatą, nes yra įsitikinęs, kad būtina persvarstyti dabartinius ES duomenų apsaugos teisės aktus, siekiant užtikrinti veiksmingą apsaugą toliau besivystančioje informacinėje visuomenėje. Dar 2007 m. liepos 25 d. nuomonėje dėl duomenų apsaugos direktyvos įgyvendinimo ⁽⁵⁾ jis padarė išvadą, kad ilgainiui Direktyvos 95/46/EB pakeitimai atrodo neišvengiami.
- Komunikatas yra svarbus žingsnis siekiant tokių teisės aktų pakeitimų, kurie pirmiausia būtų svarbiausias pokytis ES duomenų apsaugos srityje nuo to laiko, kai buvo priimta Direktyva 95/46/EB, kuri paprastai laikoma duomenų apsaugos pagrindu Europos Sąjungoje (ir plačiau, Europos ekonominėje erdvėje).
- Komunikate nustatomas tinkamas tikslingo persvarstymo pagrindas dar ir todėl, kad jame, vertinant bendrai, įvardijami pagrindiniai klausimai ir uždaviniai. EDAPP sutinka su Komisijos nuomone, kad ateityje dar reikės tvirtos duomenų apsaugos sistemos, paremtos samprata, kad esami bendrieji duomenų apsaugos principai tebegalioja visuomenėje, kurioje dėl greitos technologijų plėtros ir globalizacijos vyksta esminiai pokyčiai. Dėl šios priežasties reikia persvarstyti esamus teisės aktus.

⁽⁴⁾ Žr. komunikato p. 5 pirmąją pastraipą.

⁽⁵⁾ 2007 m. liepos 25 d. EDAPP nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui ir Tarybai dėl tolesnių veiksmų pagal Geresnio duomenų apsaugos direktyvos įgyvendinimo darbo programą (OL C 255, 2007 10 27, p. 1).

⁽¹⁾ OL L 281, 1995 11 23, p. 31.

⁽²⁾ OL L 8, 2001 1 12, p. 1.

⁽³⁾ KOM(2010) 609 galutinis.

6. Komunikate teisingai pabrėžiama, kad uždaviniai yra didžiuliai. EDAPP visiškai pritaria šiam teiginiui ir pabrėžia, kad siūlomi sprendimai turi būti atitinkamai plataus užmojo ir didinti apsaugos veiksmingumą.

1.2. Nuomonės tikslas

7. Šioje nuomonėje sprendimai, siūlomi komunikate, vertinami remiantis dviem kriterijais: užmojo platumo ir veiksmingumo. Apskritai komunikatas vertintinas teigiamai. EDAPP jam pritaria, tačiau kartu kritiškai vertina tam tikrus aspektus, kadangi, EDAPP nuomone, būtų sukurta veiksmingesnė sistema, jeigu būtų laikomasi platesnio užmojo.

8. EDAPP savo nuomone siekia padėti toliau plėtoti duomenų apsaugos srities teisės aktus. 2011 m. viduryje jis laukia Komisijos pasiūlymo ir tikisi, kad į EDAPP siūlymus jame bus atsižvelgta. Be to, jis pažymi, kad komunikate į pagrindinį teisės aktą lyg ir neįtrauktos tam tikros sritys, kaip antai ES institucijų ir įstaigų atliekamas duomenų tvarkymas. Jeigu Komisija iš tikrųjų nuspręstų šiame etape tam tikrų sričių neįtraukti (EDAPP dėl to apgailėstautų), jis ragina Komisiją išsipareigoti per trumpą ir nustatytą terminą sukurti išsamią sistemą.

1.3. Esminiai šios nuomonės aspektai

9. Šios nuomonės negalima vertinti izoliuotai. Ji paremta ankstesnėmis įvairiais klausimais priimtomis EDAPP ir Europos duomenų apsaugos institucijų pozicijomis. Visų pirma reikia pabrėžti, kad jau minėtoje 2007 m. liepos 25 d. nuomonėje EDAPP nustatė kai kuriuos svarbiausius būsimų pokyčių aspektus ir juos išplėtojo⁽⁶⁾. Ji taip pat paremta diskusijomis su kitais suinteresuotaisiais subjektais privatumo ir duomenų apsaugos srityse. Jų nuomonė buvo labai naudinga rengiant ir komunikatą, ir šią nuomonę. Šiuo atžvilgiu galima daryti išvadą, kad tam tikru mastu jau suderinta, kaip gerinti duomenų apsaugos veiksmingumą.

10. Kitas esminis šios nuomonės aspektas yra 29 straipsnio darbo grupės ir Policijos ir teisingumo darbo grupės bendras dokumentas „Privatumo ateitis“, parengtas

⁽⁶⁾ Visų pirma (žr. nuomonės 77 punktą) nereikia keisti esamų principų, tačiau aišku, kad reikalinga kita administracinė tvarka; neturėtų būti keičiama plati duomenų apsaugos teisės aktų, taikomų visam asmens duomenų naudojimui, taikymo sritis; duomenų apsaugos teisės aktais turi būti leidžiama užtikrinti subalansuotą požiūrį konkrečiais atvejais, be to, duomenų apsaugos institucijoms turėtų būti leidžiama nustatyti prioritetus; sistema turėtų būti visiškai taikoma asmens duomenų naudojimui teisėsaugos tikslais, nors gali reikėti atitinkamų papildomų priemonių specialioms problemoms šioje srityje spręsti.

2009 m. Komisijos surengtai konsultacijai („DG dokumentas dėl privatumo ateities“)⁽⁷⁾.

11. Visai neseniai, 2010 m. lapkričio 15 d. surengtoje spaudos konferencijoje EDAPP pasidalijo pirmaisiais savo išpūdziais apie šį komunikatą. Šioje nuomonėje išsamiau aprašomos toje spaudos konferencijoje bendrai išreikštos mintys⁽⁸⁾.

12. Galiausiai šioje nuomonėje remiamasi daugeliu ankstesnių nuomonių, taip pat 29 straipsnio duomenų apsaugos darbo grupės dokumentais. Įvairiose šios nuomonės vietose, kai taikytina, galima rasti nuorodų į minėtas nuomones ir dokumentus.

2. Aplinkybės

13. Duomenų apsaugos taisyklės persvarstomos esminiu istoriniu momentu. Komunikate aplinkybės aprašomos išsamiai ir įtikinamai. Remdamasis šiuo aprašymu, EDAPP išvelgia keturis pagrindinius veiksnius, lemiančius aplinką, kurioje vyksta persvarstymo procesas.

14. Pirmasis veiksnys – tai technologijų plėtra. Šiandienės technologijos nėra tokios pat, kaip buvo rengiant ir priimant Direktyvą 95/46/EB. Tokie technologiniai reiškiniai kaip tinklo kompiuterija, vartotojų elgsena grindžiama reklama, socialiniai tinklai, kelių mokesčių rinkimas, geografinės vietos nustatymo prietaisai iš esmės pakeitė duomenų tvarkymo būdą ir kelia didžiulius uždavinius duomenų apsaugos srityje. Persvarstant Europos duomenų apsaugos taisykles šiuos uždavinius reikės veiksmingai išspręsti.

15. Antrasis veiksnys – globalizacija. Laipsniškai panaikinus prekybos kliūtis, įmonės vis dažniau veikia pasauliniu mastu. Tarptautinio duomenų tvarkymo ir perdavimo pastaraisiais metais neįtikėtinais padaugėjo. Be to, duomenų tvarkymas tapo visaapimantis dėl informacinių ir ryšių technologijų: internetas ir tinklo kompiuterija leido nepriklausomai nuo vietos pasauliniu mastu tvarkyti didelius duomenų kiekius. Per pastarąjį dešimtmetį taip pat suaktyvėjo tarptautinė policijos ir teismų veikla kovojant

⁽⁷⁾ Dokumentas WP 168 (http://ec.europa.eu/justice/policies/privacy/docs/wpdocs/2009/wp168_en.pdf). Juo visų pirma norima pabrėžti, kad teisės aktų keitimas yra gera proga patikslinti kai kurias pagrindines taisykles ir principus (pvz., sutikimo, skaidrumo), nustatyti kai kuriuos naujus principus (pvz., privatumo užtikrinimo projektuojant, atskaitomybės), didinti veiksmingumą, modernizuojant tvarką (pvz., apribojant esamus pranešimo reikalavimus) ir viską sujungti į vieną išsamų teisės aktą (kartu apimančių policijos ir teismų bendradarbiavimą).

⁽⁸⁾ Spaudos konferencijoje aptarti klausimai pateikiami EDAPP interneto svetainėje: http://www.edps.europa.eu/EDPSWEB/webdav/site/mySite/shared/Documents/EDPS/Publications/Speeches/2010/10-11-15_Press_conf_speaking_points_PHBG_EN.pdf

su terorizmu ir kitomis tarptautinio organizuoto nusikaltamumo formomis, o kartu ir keitimasis didžiuoju informacijos kiekiu teisėsaugos tikslais. Dėl visų šių aplinkybių reikia rimtai apsvarstyti, kaip globalizacijos paveiktame pasaulyje veiksmingai užtikrinti asmens duomenų apsaugą, iš esmės nekludant tarptautinei duomenų tvarkymo veiklai.

16. Trečiasis veiksnys yra Lisabonos sutartis. Įsigaliojus Lisabonos sutarčiai prasidėjo nauja duomenų apsaugos era. Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 16 straipsnyje įtvirtinta ne tik individuali duomenų subjekto teisė, bet ir tiesioginis griežtos, visoje ES galiosiančios duomenų apsaugos teisės teisinis pagrindas. Be to, panaikinus ramsčių struktūrą, Europos Parlamentas ir Taryba privalo užtikrinti duomenų apsaugą visose ES teisės srityse. Kitaip tariant, galima sukurti išsamią privačiam sektoriui, valstybių narių viešajam sektoriui bei ES institucijoms ir įstaigoms taikytiną duomenų apsaugos teisės sistemą. Stokholmo programoje ⁽⁹⁾ šiuo atžvilgiu nuosekliai teigiama, kad ES privalo užtikrinti išsamią duomenų apsaugos strategiją ES bei savo santykių su kitomis šalimis srityje.
17. Ketvirtąjį veiksnį sudaro tarptautinėse organizacijose lygiagrečiai vykstantys pokyčiai. Tebevyksta įvairios diskusijos dėl dabartinių duomenų apsaugos teisės aktų modernizavimo. Šiuo atžvilgiu svarbu paminėti dabartinius svarstymus dėl būsimos Europos Tarybos 108 konvencijos ⁽¹⁰⁾ ir OECD privatumo gairių ⁽¹¹⁾ persvarstymo. Kitas svarbus pokytis susijęs su tarptautinių standartų dėl asmens duomenų ir privatumo apsaugos patvirtinimu, po kurio galbūt bus priimtas pasauliniu mastu galiosiantis privalomas duomenų apsaugos dokumentas. Visas šias iniciatyvas verta visapusiškai remti. Jų bendras tikslas turėtų būti veiksmingos ir nuoseklios apsaugos užtikrinimas technologijų ir globalizacijos paveiktoje aplinkoje.

3. Svarbiausios perspektyvos

3.1. Duomenų apsauga skatina pasitikėjimą ir turi būti kitų (visuomenės) interesų pagrindas

18. Tvirta duomenų apsaugos sistema buvo sukurta tada, kai duomenų apsaugai pagal Lisabonos sutartį, visų pirma pagal Pagrindinių teisių chartijos 8 straipsnį ir SESV 16

straipsnį, suteikta ypatinga svarba ⁽¹²⁾. Tai taip pat glaudžiai susiję su Chartijos 7 straipsniu.

19. Tačiau patikima duomenų apsaugos sistema naudinga ir plačiai visuomenei bei privatiems interesams informacinėje visuomenėje, kurioje duomenys tvarkomi visuotiniai. Duomenų apsauga skatina pasitikėjimą, o pasitikėjimas yra svarbiausias mūsų visuomenės gerovės elementas. Itin svarbu, kad duomenų apsaugos nuostatos būtų aiškios, aiškiamos taip, kad, užuot kliudžiusios, kuo aktyviau padėtų įgyvendinti kitas teisėtas teises ir interesus.
20. Svarbūs kitų teisėtų interesų pavyzdžiai yra stipri Europos ekonomika, asmenų saugumas bei vyriausybės atskaitomybė.
21. ES ekonominė plėtra neatsiejama nuo naujų technologijų diegimo ir pateikimo rinkai. Informacinėje visuomenėje informacinių ir ryšių technologijų bei paslaugų atsiradimas ir sėkmingas naudojimas priklauso nuo pasitikėjimo. Jeigu žmonės nepasitikės IRT, šios technologijos gali žlugti ⁽¹³⁾. O žmonės pasitikės IRT tik tuo atveju, jeigu bus veiksmingai saugomi jų duomenys. Todėl duomenų apsauga turėtų būti sudedamoji technologijų ir paslaugų dalis. Tvirta duomenų apsaugos sistema skatina Europos ekonomikos vystymąsi tik tokiu atveju, jeigu ši sistema ne tik tvirta, bet ir tinkamai pritaikyta. Šiuo požiūriu tolesnis derinimas ES ir administracinės naštos mažinimas turi esminę reikšmę (žr. šios nuomonės 5 skyrių).
22. Pastaraisiais metais daug kalbėta apie poreikį užtikrinti privatumo ir saugumo pusiausvyrą, visų pirma tai pasakytina apie duomenų tvarkymo ir mainų priemones policijos ir teismų bendradarbiavimo srityje ⁽¹⁴⁾. Duomenų apsauga neretai buvo klaidingai laikoma visiškos asmenų fizinio saugumo apsaugos kliūtimi ⁽¹⁵⁾ arba bent jau teisėsaugos institucijoms neišvengiamai privaloma sąlyga. Tačiau tai dar ne viskas. Tvirta duomenų apsaugos sistema gali padidinti ir sustiprinti saugumą. Remdamiesi duomenų apsaugos principais, jeigu jie taikomi tinkamai, duomenų valdytojai privalo užtikrinti, kad informacija būtų tiksliai bei atnaujinta ir kad pertekliniai asmens duomenys, kurie nėra būtini teisėsaugos tikslais, būtų pašalinti iš sistemų. Be to,

⁽⁹⁾ Stokholmo programa. Atvira ir saugi Europa piliečių labui ir saugumui (OL C 115, 2010 5 4, p. 1), p. 10.

⁽¹⁰⁾ Europos Tarybos 108 konvencija dėl asmens apsaugos ryšium su asmens duomenų automatizuotu tvarkymu, ETS Nr. 108, 1981 m. sausio 28 d.

⁽¹¹⁾ OECD gairės dėl privatumo apsaugos ir tarptautinių asmens duomenų srautų, paskelbta <http://www.oecd.org>

⁽¹²⁾ Šią duomenų apsaugos svarbą ir ryšį su Chartijoje reglamentuojamu privatumu pabrėžė Teisingumo Teismas 2010 m. lapkričio 9 d. Sprendime *Schecke* C-92/09 ir C-93/09, dar nepaskelbtame Rinkinyje.

⁽¹³⁾ Žr. 2010 m. kovo 18 d. EDAPP nuomonės dėl pasitikėjimo informacinėje visuomenėje skatinimo, stiprinant duomenų apsaugą ir privatumą (OL C 280, 2010 10 16, p. 1), 113 punktą.

⁽¹⁴⁾ Žr., pvz., 2009 m. liepos 10 d. EDAPP nuomonę dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui ir Tarybai „Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė piliečių labui“, OL C 276, 2009 9 17, p. 8.

⁽¹⁵⁾ Saugumas yra platesnė sąvoka nei fizinis saugumas, tačiau, siekiant pateikti nagrinėjamų argumentų pavyzdį, šioje nuomonėje ji vartojama siauresne prasme.

galima būtų nurodyti ir įpareigojimus įgyvendinti technologines bei organizacines priemones, skirtas sistemų saugumui užtikrinti, pvz., apsaugoti jas nuo neleistino atskleidimo ar prieigos pagal duomenų apsaugos srities reikalavimus.

23. Laikantis duomenų apsaugos principų galima papildomai užtikrinti, kad teisėsaugos institucijos veiktų remdamosi teisės viršenybe, o tai skatintų pasitikėjimą jų elgesiu ir taip didintų pasitikėjimą mūsų visuomenėje. Pagal Europos žmogaus teisių konvencijos 8 straipsnį suformuluota teismų praktika užtikrina, kad policijos ir teismų institucijos gali tvarkyti visus jų darbui svarbius duomenis, tačiau jos negali to daryti neribotai. Duomenų apsaugai reikalinga kontrolės ir pusiausvyros sistema (dėl policijos ir teismų žr. nuomonės 9 skyrių).
24. Demokratinėse visuomenėse vyriausybės yra atskaitingos už visą savo veiklą, taip pat ir už asmens duomenų naudojimą įvairiais visuomenės interesais, kuriuos jos tenkina. Tai apima ir duomenų skelbimą internete skaidrumo sumetimais, ir duomenų naudojimą pagalbiniais tikslais tokiose politikos srityse kaip visuomenės sveikata, transportas arba mokesčiai, arba asmenų stebėjimą teisėsaugos tikslais. Tvirta duomenų apsaugos sistema leidžia vyriausybėms laikytis savo įsipareigojimų, būti atskaitingoms ir taip užtikrinti gerą valdymą.

3.2. Padariniai duomenų apsaugos teisės aktams

3.2.1. Būtinasis tolesnis derinimas

25. Komunikate teisingai nustatyta, kad vienas iš esminių dabartinės sistemos trūkumų yra valstybių narių per didelę laisvę įgyvendinant Europos teisės aktų nuostatas nacionalinėje teisėje. Derinimo stoka susijusi su daugeliu neigiamų padarinių informacinėje visuomenėje, kurioje fizinės sienos tarp valstybių narių turi vis mažiau reikšmės (žr. nuomonės 5 skyrių).

3.2.2. Tebegalioja bendrieji duomenų apsaugos principai

26. Pagrindinė ir šiek tiek formali priežastis, dėl kurios bendrieji duomenų apsaugos principai neturėtų ir negalėtų būti keičiami, yra teisinio pobūdžio. Šie principai įtvirtinti Europos Tarybos 108 konvencijoje, kuri privaloma visoms valstybėms narėms. Ši konvencija yra duomenų apsaugos ES pagrindas. Be to, kai kurie pagrindiniai principai aiškiai paminėti ES pagrindinių teisių chartijos 8 straipsnyje. Todėl, norint šiuos principus pakeisti, tektų keisti Sutartis.
27. Tačiau tai dar ne viskas. Taip pat yra esminių priežasčių nekeisti bendrųjų principų. EDAPP tvirtai tiki, kad informacinė visuomenė negali ir neturėtų veikti be tinkamos privatumo ir asmens duomenų apsaugos. Tvarkant daugiau informacijos, reikia ir geresnės apsaugos. Informacinė visuomenė, kurioje tvarkomas didžiulis kiekis informacijos apie kiekvieną asmenį, turi būti kuriama remiantis

asmens vykdomos kontrolės samprata, kad jis pats galėtų veikti kaip individas ir naudotis savo laisvėmis demokratinėje visuomenėje, pvz., žodžio laisve.

28. Be to, sunku įsivaizduoti asmens kontrolę neįpareigojus duomenų valdytojo riboti duomenų tvarkymą laikantis būtinumo, proporcingumo ir tikslo ribojimo principų. Vienodai sunku įsivaizduoti asmens atliekamą kontrolę, nesant pripažintų duomenų subjektų teisių, kaip antai teisės susipažinti su duomenimis, teisės į jų ištaisymą, ištrynimą ar blokavimą.

3.2.3. Pagrindinių teisių perspektyva

29. EDAPP pabrėžia, kad teisė į duomenų apsaugą pripažįstama pagrindine teise. Tai nereiškia, kad duomenų apsauga visada turėtų būti svarbesnė už kitas svarbias teises ir interesus demokratinėje visuomenėje, tačiau ji daro poveikį apsaugos, kuri turi būti suteikta pagal ES teisės aktus, pobūdžiui ir aprėpčiai, siekiant užtikrinti, kad į duomenų apsaugos reikalavimus visada būtų tinkamai atsižvelgta.
30. Šiuos pagrindinius padarinius būtų galima apibūdinti taip:

— apsauga turi būti veiksminga. Teisės aktuose turi būti numatytos priemonės, kuriomis naudodamiesi asmenys galėtų praktiškai įgyvendinti savo teises,

— teisės aktai turi būti nekintantys ilgą laikotarpį,

— apsauga turi būti suteikiama visomis aplinkybėmis ir nepriklausyti nuo tam tikro laikotarpio politinių pozicijų,

— teisės įgyvendinimą gali tekti riboti, tačiau šie ribojimai turi būti išimtinio pobūdžio, tinkamai pagrįsti ir niekada nepaneigti pačios teisės esmės⁽¹⁶⁾.

EDAPP rekomenduoja Komisijai siūlant teisės aktus atsižvelgti į šiuos padarinius.

3.2.4. Reikalingos naujos teisinės nuostatos

31. Komunikate teisingai daugiausia dėmesio skiriama poreikiui stiprinti duomenų apsaugos teisės aktų nuostatas. Šiomis aplinkybėmis prasminga priminti, kad DG dokumente dėl privatumo ateičiai⁽¹⁷⁾ duomenų apsaugos

⁽¹⁶⁾ Taip pat žr. 2007 m. liepos 25 d. EDAPP nuomonės dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui ir Tarybai dėl tolesnių veiksmų pagal Geresnio duomenų apsaugos direktyvos įgyvendinimo darbo programą 17 punktą, kuriame remiamasi Europos žmogaus teisių teismo ir Teisingumo Teismo praktika.

⁽¹⁷⁾ Žr. 7 išnašą.

institucijos pabrėžė poreikį stiprinti įvairių duomenų apsaugos proceso dalyvių, visų pirma duomenų subjektų, duomenų valdytojų ir pačių priežiūros institucijų, vaidmenį.

32. Atrodo, suinteresuotieji subjektai visapusiškai sutaria, kad griežtesnės teisės aktų nuostatos, atsižvelgiant į technologijų plėtrą ir globalizaciją, yra esminis kriterijus taip pat ir ateityje siekiant plataus užmojo ir veiksmingos duomenų apsaugos. Kaip jau nurodyta šios nuomonės 7 punkte, tai kriterijai, kuriais remdamasis EDAPP vertina visus siūlomus sprendimus.

3.2.5. Išsamumas kaip *conditio sine qua non*

33. Kaip priminta komunikate, Direktyva 95/46/EB taikoma visai asmens duomenų tvarkymo veiklai valstybėse narėse ir viešajame, ir privačiame sektoriuose, išskyrus veiklą, kuriai ankstesnė Bendrijos teisė netaikoma⁽¹⁸⁾. Nors šios išimties reikėjo pagal ankstesnę Sutartį, įsigaliojus Lisabonos sutarčiai to nebereikia. Be to, tokia išimtis prieštarauja SESV 16 straipsnio tekstui ir bet kuriuo atveju jo esmei.

34. EDAPP nuomone, išsamus duomenų apsaugos srities teisės aktas, apimantis policijos ir teismų bendradarbiavimą baudžiamosiose bylose, turi būti laikomas vienu iš svarbiausių teigiamų naujosios teisės sistemos aspektų. Tai veiksmingos duomenų apsaugos ateityje būtina sąlyga.

35. Savo teiginiui pagrįsti EDAPP pateikia tokius argumentus:

- vis mažiau aiškus skirtumas tarp privačiojo sektoriaus ir teisėsaugos sektoriaus veiklos. Privačiojo sektoriaus subjektai gali tvarkyti duomenis, kurie galiausiai naudojami teisėsaugos tikslais (pvz., PNR duomenys⁽¹⁹⁾), o kitais atvejais jie privalo saugoti duomenis teisėsaugos tikslais (pvz., Duomenų saugojimo direktyva⁽²⁰⁾),
- tarp policijos ir teismų institucijų bei kitų teisėsaugos funkcijas vykdančių institucijų (mokesčių, muitų, kovos su sukčiavimu, imigracijos) pagal Direktyvą 95/46/EB nėra esminio skirtumo,

⁽¹⁸⁾ Šioje nuomonėje daugiausia dėmesio skiriama buvusiam trečiajam ramsčiui (policijos ir teismų bendradarbiavimas baudžiamosiose bylose), nes buvęs antrasis ramstis yra sudėtingesnė ES teisės sritis (kaip tai pripažįstama SESV 16 straipsnyje ir ES 39 straipsnyje), tačiau jis ir nėra toks svarbus duomenų tvarkymui.

⁽¹⁹⁾ Žr., pvz., Komisijos komunikatą dėl keleivio duomenų įrašo (PNR) duomenų perdavimo trečiosioms šalims bendros koncepcijos, KOM(2010) 492 galutinis.

⁽²⁰⁾ 2006 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/24/EB dėl duomenų, generuojamų arba tvarkomų teikiant viešai prieinamas elektroninių ryšių paslaugas arba viešuosius ryšių tinklus, saugojimo ir iš dalies keičianti Direktyvą 2002/58/EB (OL L 105, 2006 4 13, p. 54).

— kaip tiksliai aprašyta komunikate, šiuo metu policijai ir teismų institucijoms taikomas duomenų apsaugos teisės aktas (Pamatinis sprendimas 2008/977⁽²¹⁾) netinkamas,

— dauguma valstybių narių yra įgyvendinusios Direktyvą 95/46/EB ir 108 konvenciją savo nacionalinėje teisėje, ir todėl jos taikomos jų policijos ir teismų institucijoms.

36. Įtraukus policiją ir teismus į bendrą teisės aktą piliečiams būtų suteikta daugiau garantijų, tačiau palengvėtų ir policijos užduotis. Būtinybė taikyti įvairiausias taisykles užkrauna papildomą našta, tam sugaištama daug laiko ir tai kliudo tarptautiniam bendradarbiavimui (žr. šios nuomonės 9 skyrių). Tai taip pat yra priežastis įtraukti nacionalinių saugumo tarnybų duomenų tvarkymo veiklą tiek, kiek tai įmanoma pagal dabartinę ES teisę.

3.2.6. Technologinis neutralumas

37. Laikotarpi nuo Direktyvos 95/46/EB priėmimo 1995 m. galima apibūdinti „technologiskai neramiu“. Nauji technologiniai pokyčiai ir įrenginiai yra dažnas reiškinys. Daugeliu atvejų dėl to iš esmės pasikeitė asmens duomenų tvarkymo būdas. Informacinė visuomenė nebegali būti laikoma lygiagrečia aplinka, kurioje asmenys gali veikti savanoriškai, ji tapo mūsų kasdienio gyvenimo sudedamąja dalimi. Pvz., daiktų interneto⁽²²⁾ sąvoka susieja fizinius objektus ir su jais susijusią internete esančią informaciją.

38. Technologijos bus plėtojamos ir toliau. Tai turi įtakos naujajai teisės sistemai. Ji turi būti veiksminga ne vienus metus ir kartu nekludyti tolesnei technologijų plėtrai. Todėl reikia, kad teisinės nuostatos būtų technologiskai neutralios. Tačiau teisės aktu reikėtų užtikrinti ir didesnę teisinį saugumą įmonėms bei asmenims. Jie turi suvokti, ko iš jų tikimasi, ir turėti galimybę naudotis savo teisėmis. Todėl reikia, kad teisinės nuostatos būtų tikslios.

39. EDAPP nuomone, bendras duomenų apsaugos teisės aktas turėtų būti suformuluotas kuo neutraliau technologijų požiūriu. Tai reiškia, kad įvairių dalyvių teisės ir pareigos turėtų būti reglamentuotos bendrai ir neutraliai, kad jos iš esmės galiotų ir jas būtų galima įgyvendinti, nepaisant asmens duomenims tvarkyti pasirinktų technologijų. Kito pasirinkimo nėra, atsižvelgiant į šiuolaikinę greitą technologijų pažangą. EDAPP siūlo šalia esamų duomenų

⁽²¹⁾ 2008 m. lapkričio 27 d. Tarybos pamatinis sprendimas 2008/977/TVR dėl asmens duomenų, tvarkomų vykdančių policijos ir teisminių bendradarbiavimą baudžiamosiose bylose, apsaugos (OL L 350, 2008 12 30, p. 60).

⁽²²⁾ Taip ši sąvoka apibrėžta komunikate „Daiktų internetas. Europos veiksmų planas“, KOM(2009) 278 galutinis.

apsaugos principų įtraukti naujas „technologškai neutralias“ teises, kurios galėtų būti ypač svarbios greitai kintančioje elektroninėje aplinkoje (daugiau žr. 6 ir 7 skyrius).

3.2.7. Ilgasis laikotarpis. Teisinis saugumas ilgesnį laiką

40. Direktyva 95/46/EB pastaruosius 15 metų buvo pagrindinis duomenų apsaugos teisės aktas Europos Sąjungoje. Ji įgyvendinta valstybių narių nacionalinėje teisėje ir taikoma įvairių subjektų. Ilgainiui ją taikant įgyta praktinė patirtis, be to, Komisija, duomenų apsaugos institucijos (nacionaliniu ir 29 straipsnio darbo grupės lygmeniu) ir nacionaliniai bei Europos teismai pateikė papildomų gairių.

41. Verta pabrėžti, kad šiems pokyčiams reikia laiko ir kad, visų pirma omenyje turint bendrą sistemą, kuria naudojantis įgyvendinama pagrindinė teisė, šio laiko reikia norint sukurti teisinį saugumą ir stabilumą. Naują bendrą teisės aktą reikia parengti siekiant, kad juo būtų galima sukurti ilgalaikį teisinį tikrumą ir stabilumą, turint omenyje, kad itin sunku prognozuoti, kaip toliau keisis technologijos ir globalizacija. Bet kuriuo atveju EDAPP visiškai pritaria tikslui sukurti ilgalaikį teisinį saugumą, panašų į sukurtą Direktyva 95/46. Trumpai tariant, ten, kur technologijos keičiasi greitai, teisė turi būti pastovi.

3.2.8. Trumpasis laikotarpis. Geriau pasinaudoti esamomis priemonėmis

42. Trumpuoju laikotarpiu itin svarbu užtikrinti esamų teisinių nuostatų veiksmingumą, visų pirma daugiausia dėmesio skiriant įgyvendinimo užtikrinimui nacionaliniu ir ES lygmeniu (žr. šios nuomonės 11 skyrių).

B. NAUJOSIOS SISTEMOS SUDEDAMOSIOS DALYS

4. Visapusiškas požiūris

43. EDAPP visiškai pritaria visapusiškam požiūriui į duomenų apsaugą, ir tai ne tik pavadinimas, bet ir komunikato atspirties taškas, ir šis požiūris neabejotinai apima bendrųjų duomenų apsaugos taisyklių taikymą policijos ir teismų bendradarbiavimui baudžiamosiose bylose⁽²³⁾.

44. Tačiau EDAPP taip pat pabrėžia, kad Komisija neketina į šį bendrąjį teisės aktą įtraukti visos duomenų tvarkymo veiklos. Visų pirma nebus įtrauktas ES institucijų, įstaigų,

tarnybų ir agentūrų atliekamas asmens duomenų tvarkymas. Komisija tik nurodo, kad „vertins, ar reikia su naująja bendrąja duomenų apsaugos sistema suderinti ir kitas teisės priemones“.

45. EDAPP aiškiai pageidautų į bendrą teisės aktą įtraukti tvarkymą ES lygmeniu. Jis primena, kad toks ketinimas buvo įtvirtintas buvusiam EB 286 straipsnyje, kuriame pirmą kartą Sutarties lygmeniu buvo paminėta duomenų apsauga. EB 286 straipsnyje buvo tiesiog nurodyta, kad asmens duomenų tvarkymą reglamentuojantys teisės aktai bus taikomi ir institucijoms. Dar svarbiau tai, kad, esant vienam teisės aktui, būtų išvengiama nuostatų neatitikimo grėsmės ir jis būtų tinkamiausias ES lygmens ir valstybių narių viešųjų bei privačiųjų subjektų duomenų mainams. Be to, būtų išvengta grėsmės, kad pakeitus Direktyvą 95/46/EB nebeliks politinio intereso iš dalies keisti Reglamentą (EB) Nr. 45/2001 ar teikti šiam pakeitimui pakankamą pirmenybę, siekiant išvengti įsigaliojimo datų neatitikimo.

46. EDAPP ragina Komisiją, jeigu ši nuspręstų, kad tvarkymo ES lygmeniu įtraukimas į bendrą ES teisės aktą nėra įmanomas, išpareigoti siūlyti per trumpiausią įmanomą laiką, pageidautina iki 2011 m. pabaigos, pritaikyti Reglamentą (EB) Nr. 45/2001 (užuovertinus, „ar reikia“).

47. Be to, vienodai svarbu, kad Komisija užtikrintų, jog nebūtų atsiliekama ir kitose srityse, visų pirma:

— duomenų apsaugos bendrosios užsienio ir saugumo politikos srityje remiantis ESS 39 straipsniu⁽²⁴⁾,

— konkrečioms sektoriams būdingų duomenų apsaugos sistemų, taikomų tokioms ES įstaigoms kaip Eurojostas, Eurojustas ir didelės apimties informacinės sistemoms srityse tiek, kiek jas reikia pritaikyti prie naujojo teisės akto,

— E. privatumo Direktyvos 2002/58/EB srityje tiek, kiek ją reikia pritaikyti prie naujojo teisės akto.

48. Galiausiai bendrą duomenų apsaugos teisės aktą galima ir tikriausiai būtina išplėsti papildomomis, konkrečioms sektoriams taikomomis taisyklėmis, pvz., skirtomis policijos ir teismų bendradarbiavimui ir kitoms sritims⁽²⁵⁾. Prireikus ir laikantis subsidiarumo principo šios papildomos taisyklės turėtų būti priimtos ES lygmeniu. Valsybės narės gali parengti papildomų taisyklių konkrečioms sritims, jeigu tai pagrįsta (žr. 5.2 skyrių).

⁽²⁴⁾ Taip pat žr. 2010 m. lapkričio 24 d. EDAPP nuomonės dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui ir Tarybai „ES kovos su terorizmu politika. Svarbiausi laimėjimai ir ateities uždaviniai“ 31 punktą.

⁽²⁵⁾ Taip pat žr. DG dokumento dėl privatumo ateities (7 išnaša) 18–21 punktus.

⁽²³⁾ Žr. komunikato p. 14 ir šios nuomonės 3.2.5 skyrių.

5. Tolesnis derinimas ir paprastinimas

5.1. Derinimo būtinybė

49. Derinimas itin svarbus ES duomenų apsaugos teisei. Komunikate teisingai pabrėžta, kad duomenų apsaugai svarbus vidaus rinkos aspektas, nes būtina užtikrinti laisvą asmens duomenų judėjimą tarp valstybių narių vidaus rinkoje. Tačiau derinimo lygis pagal šią direktyvą įvertintas kaip prastesnis nei patenkinamas. Komunikate pripažįstama, kad tai vienas svarbiausių dažniausiai pasikartojančių suinteresuotųjų subjektų rūpesčių. Visų pirma suinteresuotieji subjektai pabrėžia, kad būtina didinti teisinį saugumą, mažinti administracinę naštą ir užtikrinti vienodas sąlygas ūkio subjektams. Kaip teisingai pažymi Komisija, visų pirma tai taikytina keliose valstybėse narėse įsisteigusiems duomenų valdytojams, privalantiems laikytis nacionalinių duomenų apsaugos įstatymų reikalavimų (kurie gali skirtis) ⁽²⁶⁾.

50. Derinimas svarbus ne tik vidaus rinkai, bet ir siekiant užtikrinti tinkamą duomenų apsaugą. SESV 16 straipsnyje numatyta, kad „kiekvienas asmuo“ turi teisę į savo asmens duomenų apsaugą. Kad šios teisės būtų veiksmingai paisoma, visoje ES būtina užtikrinti lygiavertį apsaugos lygį. DG dokumente dėl privatumo ateities pabrėžta, kad kelios nuostatos, susijusios su duomenų subjektų padėtimi, nebuvo įgyvendintos ar aiškinamos vienodai visose valstybėse narėse ⁽²⁷⁾. Globalizacijos paveiktame ir tarpusavyje susijusiame pasaulyje šie skirtumai galėtų pakenkti asmenų apsaugai arba ją riboti.

51. EDAPP mano, kad tolesnis ir geresnis derinimas yra vienas iš pagrindinių persvarstymo proceso tikslų. EDAPP palankiai vertina Komisijos įsipareigojimą tirti priemones, kaip pasiekti tolesnį duomenų apsaugos derinimą ES lygmeniu. Tačiau jis kiek nustebeš pažymi, kad komunikate šiame etape nepateikiama jokių konkrečių variantų. Todėl jis pats nurodo kelias sritis, kuriose kuo skubiau reikia didesnės konvergencijos (žr. 5.3 skyrių). Papildomas derinimas šiose srityse turėtų būti pasiektas ne tik ribojant veiksmų laisvę nacionalinėje teisėje, bet ir užkertant kelią neteisingam įgyvendinimui valstybėse narėse (taip pat žr. 11 skyrių) ir užtikrinant nuoseklesnį bei koordinuotesnį įgyvendinimą (taip pat žr. 10 skyrių).

5.2. Direktyvos įgyvendinimo veiksmų laisvės ribojimas

52. Direktyvoje yra nemažai nuostatų, kurios suformuluotos plačiai ir todėl suteikia nemažai galimybių jas skirtingai

įgyvendinti. Direktyvos 9 konstatuojamojoje dalyje aiškiai patvirtinta, kad valstybės narės suteikta tam tikra veiksmų laisvė ir kad, neperžengiant jos ribų, gali atsirasti direktyvos įgyvendinimo skirtumų. Įvairios valstybės narės yra skirtingai įgyvendinusios kelias nuostatas, įskaitant kai kurias esmines nuostatas ⁽²⁸⁾. Ši padėtis netenkina ir reikia siekti didesnės konvergencijos.

53. Tai nereiškia, kad skirtumai turėtų būti pašalinti visiškai. Tam tikrose srityse gali reikėti lankstumo, siekiant išlaikyti pagrįstą savitumą, svarbius viešuosius interesus ar institucinę valstybių narių autonomiją. EDAPP nuomone, valstybės narės turi būti palikta galimybė išlaikyti tam tikrus skirtumus šiais konkrečiais atvejais:

— saviraiškos laisvė: pagal dabartinę sistemą (9 straipsnis) valstybės narės gali numatyti išimtis ir leidžiančias nukrypti nuostatas, susijusias su duomenų tvarkymu žurnalistiniais tikslais arba meno ar literatūros saviraiškos tikslais. Šis lankstumas atrodo tinkamas, aišku, laikantis Chartijoje ir Europos žmogaus teisių konvencijoje nustatytų apribojimų, atsižvelgiant į šioje srityje valstybėse narėse esančius tradicijų ir kultūrų skirtumus. Tačiau tai nekludytų atnaujinti dabartinį 9 straipsnį atsižvelgiant į interneto plėtrą,

— specialūs visuomenės interesai: pagal dabartinę sistemą (13 straipsnis) valstybės narės gali priimti teisės aktus, kuriais būtų ribojama pareigų ir teisių aprėptis, jeigu toks apribojimas yra būtina priemonė svarbiam visuomenės interesui apsaugoti, kaip antai nacionaliniam saugumui, gynybai, visuomenės saugumui ir kt. Ši valstybių narių kompetencija išlieka pagrįsta. Tačiau, kai tai įmanoma, reikėtų toliau derinti išimčių aiškumą (žr. 9.1 skyrių). Be to, dabartinės 6 straipsnio 1 dalies išimties taikymo sritis atrodo nepagrįstai plati,

— teisiniai teisių gynimo būdai, sankcijos ir administracinės procedūros: Europos teisės aktuose turėtų būti nustatytos pagrindinės sąlygos, tačiau dabartinėje ES teisės raidos stadijoje sankcijų, teisių gynimo būdų, proceso taisyklių ir patikros būdų, taikomų nacionaliniu lygmeniu, nustatymą būtina palikti valstybėms narėms.

⁽²⁶⁾ Komunikatas, p. 10.

⁽²⁷⁾ Žr. DG dokumento dėl privatumo ateities (7 išnaša) 70 punktą. Šiame dokumente visų pirma kalbama apie atsakomybės nuostatas ir galimybę reikalauti neturtinės žalos atlyginimo.

⁽²⁸⁾ Taip pat yra skirtingų nuomonių dėl mechaniškai tvarkomų duomenų.

5.3. Tolesnio derinimo sritys

54. *Apibrėžtys* (Direktyvos 95/46/EB 2 straipsnis). Apibrėžtys yra teisinės sistemos pamatas ir turėtų būti vienodai aiškiamos visose valstybėse narėse, nesant jokios įgyvendinimo laisvės. Pagal dabartinę sistemą atsirado skirtumų, pvz., duomenų valdytojo sąvokos skirtumų⁽²⁹⁾. EDAPP siūlo į dabartinį 2 straipsnio sąrašą įtraukti papildomas apibrėžtis, siekiant užtikrinti didesnę teisinį saugumą, kaip antai sąvokų „anonimiški duomenys“, „pseudonimiški duomenys“, „teismo duomenys“, „duomenų perdavimas“ ir „duomenų apsaugos pareigūnas“ apibrėžtis.

55. *Tvarkymo teisėtumas* (5 straipsnis). Naujasis teisės aktas turėtų būti kuo tikslesnis svarbiausiais aspektais, lemiančiais duomenų tvarkymo teisėtumą. Todėl direktyvos 5 straipsnio (ir 9 konstatuojamosios dalies), kuriame valstybės narės įgaliojamos tiksliau nustatyti teisėto tvarkymo sąlygas, būsimame teisės akte gali ir nebereikėti.

56. *Duomenų tvarkymo motyvai* (7 ir 8 straipsniai). Duomenų tvarkymo sąlygų apibrėžimas yra esminis bet kurio duomenų teisės akto elementas. Valstybėms narėms neturėtų būti leidžiama nustatyti papildomus ar keisti esamus duomenų tvarkymo motyvus ar jų atsisakyti. Išlygų neturi būti arba jos turi būti ribojamos (visų pirma neskelbtinų duomenų atveju)⁽³⁰⁾. Naujajame teisės akte duomenų tvarkymo motyvai turėtų būti suformuluoti aiškiai ir taip sumažinta vertinimo laisvė įgyvendinant ar užtikrinant įgyvendinimą. Visų pirma gali reikėti dar patikslinti sutikimo sąvoką (žr. 6.5 skyrių). Be to, duomenų valdytojo teisėtu interesu paremtas motyvas (7 straipsnio f punktas) suteikia galimybę jį aiškinti labai skirtingai, nes yra lankskaus pobūdžio. Jį būtina papildomai tikslinti. Kita nuostata, kurią gali reikėti tikslinti, tai 8 straipsnio 2 dalies b punktas, pagal kurį leidžiama tvarkyti neskelbtinus duomenis, jeigu to reikia, duomenų valdytojui vykdant įpareigojimus ir įgyvendinant specialias teises darbo teisės srityje⁽³¹⁾.

57. *Duomenų subjektų teisės* (10–15 straipsniai). Tai viena iš sričių, kurioje valstybės narės nėra nuosekliai įgyvendinusios visų direktyvos elementų ir jų neaiškina nuosekliai. Duomenų subjektų teisės yra svarbiausias dalykas siekiant veiksmingos duomenų apsaugos. Todėl veiksmų laisvę reikėtų iš esmės sumažinti. EDAPP rekomenduoja, kad duomenų subjektams duomenų valdytojo teikiama informacija visoje ES būtų vienoda.

58. *Tarptautinis duomenų perdavimas* (25–26 straipsniai). Tai didelės kritikos sulaukusi sritis dėl vienodos praktikos ES stokos. Suinteresuotieji subjektai išreiškė kritiką, kad valstybės narės labai skirtingai aiškina ir įgyvendina Komisijos sprendimus dėl adekvatumo. Įmonėms privalomos taisyklės (angl. *Binding Corporate Rules*) yra dar vienas dalykas, kurį EDAPP rekomenduoja toliau derinti (žr. 9 skyrių).

59. *Nacionalinės duomenų apsaugos institucijos* (28 straipsnis). Nacionalinėms duomenų apsaugos institucijoms (DAI) 27 valstybėse narėse taikomos itin skirtingos taisyklės, visų pirma susijusios su jų statusu, ištekliais ir įgaliojimais. Šiuos skirtumus iš dalies lėmė 28 straipsnis, nes yra netikslus⁽³²⁾, todėl jį reikėtų papildomai tikslinti, laikantis Europos Teisingumo Teismo sprendimo byloje C-518/07⁽³³⁾ (papildomai žr. 10 skyrių).

5.4. Pranešimo sistemos supaprastinimas

60. Pranešimo reikalavimai (Direktyvos 95/46/EB 18–21 straipsniai) yra dar viena sritis, kurioje valstybėms narėms iki šiol buvo suteikiama daug laisvės. Komunikate teisingai pripažįstama, kad suderinta sistema sumažintų duomenų valdytojų sąnaudas ir jiems tenkančią administracinę našta⁽³⁴⁾.

61. Tai ta sritis, kurioje paprastinimas turi būti pagrindinis tikslas. Duomenų apsaugos teisės aktų persvarstymas suteikia išskirtinę galimybę toliau paprastinti dabartinius pranešimo reikalavimus ir (arba) mažinti jų aprėptį. Komunikate pripažįstama, jog suinteresuotieji subjektai bendrai sutaria, kad dabartinė pranešimų sistema pakankamai sudėtinga ir nesuteikia papildomos naudos asmens duomenų apsaugai⁽³⁵⁾. Todėl EDAPP palankiai vertina Komisijos išpareigojimą tirti įvairias dabartinės pranešimo sistemos paprastinimo galimybes.

62. Jo nuomone, šis paprastinimas turėtų būti pradėtas nuo sistemos, pagal kurią pranešimas laikomas taisykle, išskyrus atvejus, kai numatyta kitaip (t. y. atleidimo nuo reikalavimų sistema), keitimo tikslingesne sistema. Paaiškėjo, kad atleidimo nuo reikalavimų sistema neveiksminga, nes ji buvo nevienodai įgyvendinama valstybėse narėse⁽³⁶⁾. EDAPP siūlo apsvarstyti tokias galimybes:

⁽²⁹⁾ Žr. DG nuomonę 1/2010 dėl sąvokų „duomenų valdytojas“ ir „duomenų tvarkytojas“ (WP 169).

⁽³⁰⁾ Dabar pagal 8 straipsnio 4 ir 5 dalis tam tikromis sąlygomis valstybės narės leidžiama numatyti papildomas leidžiančias nukrypti nuostatas, susijusias su neskelbtiniais duomenimis.

⁽³¹⁾ Šiuo klausimu žr. minėtos Komisijos Duomenų apsaugos direktyvos įgyvendinimo pirmosios ataskaitos p. 14.

⁽³²⁾ DG dokumentas dėl privatumo ateities, 87 punktas.

⁽³³⁾ Byla *Komisija prieš Vokietiją*, C-518/07, dar nepaskelbta Rinkinyje.

⁽³⁴⁾ Žr. 26 išnašą.

⁽³⁵⁾ Žr. 26 išnašą.

⁽³⁶⁾ 29 straipsnio darbo grupės pranešimas dėl pareigos pranešti nacionalinėms priežiūros institucijoms, geriausio išimčių taikymo ir supaprastinimo bei duomenų apsaugos pareigūnų vaidmens Europos Sąjungoje, WP 106, 2005, p. 7.

- apriboti pareigą pranešti ir taikyti ją tik konkrečių rūšių tvarkymo operacijoms, susijusioms su konkrečiomis grėsmėmis (šie pranešimai gali paskatinti tolesnius veiksmus, kaip antai išankstinę tvarkymo patikrą),
- paprastą registravimo pareigą, pagal kurią duomenų valdytojai privalėtų registruotis (užuoat išsamiai registravus visas duomenų tvarkymo operacijas).

Be to, galėtų būti nustatyta tipinė visoje Europoje galiojanti forma, siekiant užtikrinti suderintą požiūrį į prašomą informaciją.

63. Dabartinės pranešimo sistemos persvarstymas neturėtų pakenkti išankstinės patikros įpareigojimų tobulinimui atsižvelgiant į tam tikrus tvarkymo įpareigojimus, galinčius kelti konkrečią grėsmę (pvz., didelės apimties informacinės sistemos). EDAPP pritarė neišsams atvejų, kai tokios išankstinės patikros reikia, sąrašo įtraukimui į naują teisės aktą. Reglamentas (EB) Nr. 45/2001 dėl asmenų apsaugos ES institucijoms ir įstaigoms tvarkant asmens duomenis šiuo tikslu yra naudingas pavyzdys⁽³⁷⁾.

5.5. Reglamentas vietoj direktyvos

64. Galiausiai EDAPP mano, kad persvarstymo procesas taip pat suteikia galimybę dar kartą apsvastyti duomenų apsaugą reglamentuojančio teisės akto rūšį. Reglamentas – vienas dokumentas, tiesiogiai taikomas valstybėse narėse, yra veiksmingiausia priemonė pagrindinei teisei į duomenų apsaugą apsaugoti ir tikrai vidaus rinkai, kurioje asmens duomenys galėtų judėti laisvai ir kurioje apsaugos lygis būtų vienodas, nepaisant šalies ar sektoriaus, kuriame duomenys yra tvarkomi, sukurti.
65. Priėmus reglamentą, sumažėtų galimybių prieštarai jį aiškinti, taip pat nepagrįstų teisės taikymo ir įgyvendinimo skirtumų. Be to, sumažėtų tvarkymo operacijoms ES taikytinos teisės nustatymo svarba, nes tai vienas iš kontroversiškiausių dabartinės sistemos aspektų (žr. 9 skyrių).
66. Duomenų apsaugos srityje reglamentas pateisinamas dar ir todėl, kad:
- SESV 16 straipsnyje teisė į asmens duomenų apsaugą perkelta į Sutarties lygmenį ir šiame straipsnyje numatytas ar net nustatytas privalomas vienodas asmenų apsaugos lygis visoje ES,
 - duomenys tvarkomi elektroninėje aplinkoje, kurioje vidaus sienos tarp valstybių narių nebeturi didelės reikšmės.

67. Pasirinkus reglamentą kaip bendrą teisės aktą, tuo atveju, kai reikėtų lankstumo, būtų galima numatyti valstybėms narėms tiesiogiai skirtas nuostatas. Be to, jis neturi įtakos valstybių narių kompetencijai prireikus priimti papildomas duomenų apsaugos taisykles laikantis ES teisės.

6. Asmenų teisių stiprinimas

6.1. Būtinybė stiprinti teises

68. EDAPP visiškai pritaria komunikate pateiktiems siūlymams stiprinti asmenų teises, nes pagal esamus teisės aktus veiksminga apsauga, kurios reikia vis sudėtingesniame skaitmeniniame pasaulyje, užtikrinama nevisiškai.
69. Viena vertus, skaitmeninio pasaulio plėtra susijusi su sparčiu asmens duomenų rinkimo, naudojimo ir tolesnio perdavimo didėjimu itin sudėtingu ir neskaidriu būdu. Dažnai asmenys nežino ar nesupranta, kaip tai vyksta, kas jų duomenis renka ar kaip tai kontroliuoti. Šio reiškinio pavyzdys yra reklamos tinklų paslaugų teikėjų tikslinės reklamos tikslais stebima asmenų naršymo internete veikla, naudojant slapukus ar panašius įtaisus. Vartotojui apsilankius interneto svetainėje, jis nesitiki, kad „nematomas“ trečiasis asmuo registruoja tokius jo apsilankymus ir sukuria vartotojo įrašus, remdamasis informacija, atskleidžiančia asmens gyvenimo būdą ar tai, ką jis mėgsta ir ko ne.
70. Kita vertus, tokia plėtra skatina asmenis savo iniciatyva dalytis asmenine informacija, pvz., socialiniuose tinkluose. Jauni žmonės vis dažniau prisijungia prie socialinių tinklų ir bendrauja su bendraamžiais. Abejotina, ar (jauni) žmonės žino apie savo duomenų atskleidimo veiksmų mastą ir ilgalaikius šių veiksmų padarinius.

6.2. Skaidrumo didinimas

71. Skaidrumas turi esminę reikšmę bet kurioje duomenų apsaugos sistemoje ne tik todėl, kad tai neatsiejama šios sistemos vertybė, bet ir todėl, kad leidžia įgyvendinti kitus duomenų apsaugos principus. Asmenys galės įgyvendinti savo teises tik tuo atveju, jeigu žinos apie duomenų tvarkymą.
72. Keliose Direktyvos 95/46/EB nuostatose reglamentuojamas skaidrumas. 10 ir 11 straipsniuose nustatytas įpareigojimas pateikti asmenims informaciją apie renkamus jų asmens duomenis. Be to, 12 straipsnyje pripažįstama teisė suprantamu pavidalu gauti savo asmens duomenų kopiją (teisė susipažinti su duomenimis). 15 straipsnyje pripažįstama teisė sužinoti motyvus, kuriais remiantis priimami automatizuoti sprendimai, sukeltys teisinius padarinius. Be to, ir tai nėra mažiau svarbu, 6 straipsnio 1 dalies a punkte, kuriame reikalaujama, kad duomenys būtų tvarkomi sąžiningai, taip pat numatytas skaidrumo reikalavimas. Asmens duomenys negali būti tvarkomi dėl užslėptų ar slaptų priežasčių.

⁽³⁷⁾ Žr. reglamento 27 straipsnį (OL L 8, 2001 1 12, p. 1).

73. Komunikate siūloma įtraukti bendrąjį skaidrumo principą. Reaguodamas į šį siūlymą, EDAPP pabrėžia, kad skaidrumo sąvoka, nors ir netiesiogiai, bet jau įtraukta į dabartinius duomenų apsaugos teisės aktus. Tokią išvadą galima daryti iš įvairių nuostatų, susijusių su skaidrumu, kaip minėta 72 punkte. EDAPP nuomone, papildomos naudos gali suteikti aiškaus skaidrumo principo įtraukimas, susiejant jį su esama sąžiningo tvarkymo nuostata arba nesusiejant. Taip būtų padidintas teisinis saugumas ir patvirtinta, kad duomenų valdytojas asmens duomenis privalo tvarkyti skaidriai visomis aplinkybėmis, o ne tik paprašytas ar kai to iš jo reikalaujama pagal konkrečią teisės akto nuostatą.

74. Tačiau galbūt svarbiau papildyti esamas nuostatas, kuriose reglamentuojamas skaidrumas, kaip antai esamus Direktyvos 95/46/EB 10 ir 11 straipsnius. Šiose nuostatose nurodyti teiktini informacijos elementai, tačiau jose nepatikslinti būdai. EDAPP konkrečiai siūlo esamas nuostatas papildyti:

— reikalavimu duomenų valdytojui pateikti informaciją apie duomenų tvarkymą nesunkiai prieinamu ir lengvai suprantamu būdu, aiškia ir paprasta kalba⁽³⁸⁾. Informacija turėtų būti aiški, akivaizdi ir aiškiai matoma. Į nuostatą taip pat būtų galima įtraukti įpareigojimą užtikrinti, kad informacija būtų lengvai suvokiama. Nustačius šį įpareigojimą, neskaidri ar sunkiai suvokiama privatumo politika taptų neteisėta,

— reikalavimu teikti informaciją nesudėtingai ir tiesiogiai duomenų subjektams. Be to, informacija turėtų būti nuolat prieinama ir neišnykti iš elektroninės laikmenos po labai trumpo laiko. Taip vartotojams būtų padėta saugoti ir atkurti informaciją ateityje bei suteikti galimybę ją toliau naudotis.

6.3. Pritarimas įpareigojimui pranešti apie saugumo pažeidimus

75. EDAPP pritaria, kad į bendrą teisės aktą reikia įtraukti nuostatą dėl pranešimo apie asmens duomenų pažeidimą, ir taip į persvarstyta E. privatumo direktyvą kai kuriems teikėjams įtrauktą įpareigojimą išplėsti visiems duomenų valdytojams, kaip siūloma komunikate. Pagal persvarstyta E. privatumo direktyvą ši pareiga taikoma tik elektroninių ryšių paslaugų teikėjams (telefonijos (įskaitant VoIP) paslaugų ir interneto prieigos teikėjams). Kitiems duomenų valdytojams šis įpareigojimas netaikomas. Šį

įpareigojimą pateisinantys motyvai visiškai taikomi ir duomenų valdytojams, ne tik elektroninių ryšių paslaugų teikėjams.

76. Pranešimu apie saugumo pažeidimą siekiama skirtingų tikslų. Akivaizdžiausias iš jų ir pabrėžtas komunikate yra atlikti informavimo priemonės funkcijas, kad asmenys sužinotų apie grėsmes, su kuriomis susiduria, kai jų asmens duomenys pažeidžiami. Tai gali jiems padėti imtis būtinų šių grėsmių sušvelninimo priemonių. Pvz., kai asmenys išpėjami apie pažeidimus, turinčius įtakos jų finansinei informacijai, jie galės, be kitų dalykų, pakeisti slaptažodžius arba panaikinti sąskaitas. Be to, pranešimas apie saugumo pažeidimą pradeda veiksmingai taikyti kitus direktyvos principus ir įpareigojimus. Pvz., pranešimo apie saugumo pažeidimus reikalavimai skatina duomenų valdytojus įgyvendinti griežtesnes saugumo priemones, kad būtų užkirstas kelias pažeidimams. Be to, saugumo pažeidimas yra priemonė stiprinti duomenų valdytojų atsakomybę ir visų pirma didinti atskaitingumą (žr. 7 skyrių). Galiausiai DAI tai yra įgyvendinimo užtikrinimo priemonė. Pranešimas DAI apie saugumo pažeidimą gali paskatinti visos duomenų valdytojo veiklos tyrimą.

77. Specialios saugumo pažeidimą reglamentuojančios taisyklės iš dalies pakeistoje E. privatumo direktyvoje buvo plačiai aptarinėjamos Europos Parlamente tuo metu, kai galiojo iki E. privatumo direktyvos galiojės teisės aktas. Diskutuojant šiuo klausimu kartu su kitais suinteresuotaisiais subjektais, buvo atsižvelgta į 29 straipsnio darbo grupės ir EDAPP nuomones. Taisyklės atspindi įvairių suinteresuotųjų subjektų nuomones. Jose įtvirtinta interesų pusiausvyra: su pareiga pranešti susiję kriterijai iš esmės yra tinkami apsaugoti asmenis ir jie neprimeta pernelyg sudėtingų ir nenaudingų reikalavimų.

6.4. Sutikimo griežtinimas

78. Duomenų apsaugos direktyvos 7 straipsnyje išvardyti šeši teisiniai asmens duomenų tvarkymo pagrindai. Vienas iš jų yra asmens sutikimas. Duomenų valdytojui leidžiama tvarkyti asmens duomenis tiek, kiek asmenys davė informaciją paremtą sutikimą, kad jų duomenys būtų renkami ir toliau tvarkomi.

79. Praktiškai vartotojai neretai gali mažai kontroliuoti savo duomenis, visų pirma technologinėje aplinkoje. Vienas iš kartais taikomų metodų yra numanomas sutikimas, t. y. daroma prielaida, kad toks sutikimas yra duotas. Sutikimą galima numanyti iš asmens veiksmo (pvz., veiksmas, kuris pasireiškia interneto svetainės naudojimu, laikomas sutikimu, kad vartotojo duomenys būtų registruojami

⁽³⁸⁾ Žr. komunikato p. 6.

rinkodaros tikslais). Be to, jį galima numanyti iš tylėjimo ar neveikimo (pažymėto langelio neatžymėjimas laikomas sutikimu).

80. Remiantis direktyva, kad sutikimas galiotų, jis turi būti pagrįstas informacija, duotas laisvai ir konkrečiai. Tai turi būti informacija pagrįstas asmens pageidavimų, kuriais jis išreiškia savo sutikimą dėl su juo susijusių asmens duomenų tvarkymo, nurodymas. Sutikimas turi būti duotas nedviprasmiškai.

81. Sutikimas, kurį galima numanyti iš veiksmo, o konkrečiai – pagal nutylėjimą arba neatliekant veiksmų, paprastai nėra vienareikšmis. Tačiau ne visada aišku, kas yra tikras, vienareikšmis sutikimas. Kai kurie duomenų valdytojai naudojami šiuo neapibrėžtumu, remdamiesi metodais, kurie netinka tikram, vienareikšmiui sutikimui gauti.

82. Atsižvelgdamas į tai, kas nurodyta pirmiau, EDAPP pritaria Komisijai dėl poreikio tikslinti sutikimo ribas ir užtikrinti, kad tik tinkamai suformuluotas sutikimas būtų laikomas tikru sutikimu. Atsižvelgdamas į tai, EDAPP siūlo ⁽³⁹⁾:

— apsvarstyti galimybę numatyti daugiau atvejų, kai reikalingas aiškus sutikimas, nes dabar sutikimo reikia tik neskelbtinų duomenų atveju,

— priimti papildomas taisykles dėl sutikimo interneto aplinkoje,

— priimti papildomas taisykles dėl sutikimo tvarkyti asmens duomenis papildomais tikslais (t. y. tvarkymas yra šalutinis, palyginti su pagrindiniu tvarkymu, arba nėra akivaizdus),

— papildomame teisės akte, kurį Komisija priims arba ne pagal SESV 290 straipsnį, nustatyti reikalingo sutikimo pobūdį, pvz., nurodyti sutikimo lygį dėl vartojimo produktų ar kitos specialios technikos radijo dažninio atpažinimo žymenys esančių duomenų tvarkymo.

6.5. Duomenų perkeliamaumas ir teisė būti pamirštam

83. Duomenų perkeliamaumas ir teisė būti pamirštam yra dvi susijusios sąvokos, pateiktos komunikate, siekiant sustip-

rinti duomenų subjektų teises. Jos papildo direktyvoje jau paminėtus principus ir numato duomenų subjekto teisę prieštarauti tolesniam jo asmens duomenų tvarkymui bei duomenų valdytojo pareigą ištrinti informaciją iš karto, kai tik jos nebereikia tvarkymo tikslais.

84. Šios dvi sąvokos didžiausią papildomą naudą suteikia kalbant apie informacinę visuomenę, kai vis daugiau duomenų automatiškai renkami ir saugomi neribotą laiką. Praktika rodo, kad net jei duomenis įkelia pats duomenų subjektas, praktiškai jis turi labai ribotas galimybes veiksmingai kontroliuoti savo asmens duomenis. Visų pirma taip nutinka dėl didžiulės šiuolaikinio interneto atminties. Be to, ekonominiu požiūriu duomenų valdytojui yra brangiau ištrinti duomenis, nei juos saugoti. Todėl asmens teisių įgyvendinimas neatitinka tikros ekonominės padėties.

85. Duomenų perkeliamaumas ir teisė būti pamirštam galėtų padėti duomenų subjektui sudaryti palankesnes sąlygas. Duomenų perkeliamaumo tikslas būtų suteikti asmeniui daugiau galimybių kontroliuoti savo informaciją, o teisė būti pamirštam užtikrintų, kad informacija po tam tikro laiko savaime išnyktų, net jei duomenų subjektas nesiimtų veiksmų ar jei jis net nežino, kad jo duomenys apskritai buvo saugomi.

86. Kalbant konkrečiau, duomenų perkeliamaumas suprantamas kaip vartotojų galimybė pakeisti jų duomenų tvarkymo pageidavimus, visų pirma tai susiję su naujų technologijų paslaugomis. Tai vis dažniau taikoma paslaugoms, susijusioms su informacijos saugojimu, įskaitant asmens duomenis, kaip antai mobilijai telefonijai ir vaizdų, e. laišku bei kitos informacijos saugojimo paslaugoms, kartais naudojant tinklo kompiuterijos paslaugas.

87. Asmenys turi turėti galimybę nesunkiai ir laisvai keisti paslaugų teikėją ir perduoti savo duomenis kitam paslaugų teikėjui. EDAPP mano, kad Direktyvoje 95/46/EB jau įtvirtintas teisės galima būtų sustiprinti, įtraukiant teisę į perkeliamaumą, visų pirma atsižvelgiant į informacinės visuomenės paslaugas, siekiant padėti asmenims užtikrinti, kad paslaugų teikėjai ir kiti atitinkami duomenų valdytojai jiems suteiktų prieigą prie jų asmeninės informacijos ir kartu užtikrinti, kad senieji paslaugų teikėjai ar kiti duomenų valdytojai ją ištrintų, net ir norėdami pasilikti ją sau teisėtai tikslais.

88. Naujai kodifikuota teisė būti pamirštam užtikrintų asmens duomenų ištrynimą ar draudimą juos toliau naudoti, duomenų subjektui nesant reikalo imtis veiksmų, tačiau su sąlyga, kad šie duomenys jau saugomi tam tikrą laiką. Kitaip tariant, duomenims būtų nustatytas tam tikras

⁽³⁹⁾ 29 straipsnio DG šiuo metu rengia nuomonę dėl sutikimo. Šioje nuomonėje gali būti pateikti papildomi siūlymai.

galiojimo terminas. Šis principas jau patvirtintas nacionalinių teismų bylose arba taikomas konkrečiuose sektoriuose, pvz., policijos byloms, baudžiamųjų bylų įrašams ar drausmės byloms; pagal kai kuriuos nacionalinius įstatymus informacija apie asmenis automatiškai ištrinama arba nebeaudojama ir neplatinama, visų pirma praėjus nustatytam terminui, neatliekant išankstinės kiekvieno konkretaus atvejo analizės.

89. Šiuo požiūriu nauja teisė būti pamirštam turėtų būti susieta su duomenų perkeliamumu. Jos papildoma nauda būtų tokia, kad duomenų subjektui nereikėtų stengtis ar reikalauti, kad jo duomenys būtų sunaikinti, nes tai būtų daroma objektyviai ir automatizuotai. Duomenų valdytojas turėtų teisę pasilikti duomenis tik išskirtinėmis aplinkybėmis, jeigu būtų nustatytas konkretus poreikis ilgiau juos saugoti. Dėl šios teisės būti pamirštam įrodinėjimo pareiga tektų ne asmeniui, bet duomenų valdytojui, ir taptų numatytojo privatumo nuostata, tvarkant asmens duomenis.

90. EDAPP nuomone, teisė būti pamirštam gali būti ypač naudinga kalbant apie informacinės visuomenės paslaugas. Pareiga suėjus nustatytam terminui sunaikinti informaciją arba jos nebeplatinti itin prasminga visų pirma žiniasklaidoje ar internete, o ypač socialiniuose tinkluose. Be to, ji būtų naudinga naudojant galinius įrenginius – mobiliuosiuose įtaisuose ar kompiuteriuose saugomi duomenys po tam tikro laiko, kai asmuo jų nebevaldo, būtų automatiškai ištrinami arba blokuojami. Šiuo požiūriu teisė būti pamirštam gali būti paversta įpareigojimu užtikrinti privatumą projektuojant.

91. Apskritai EDAPP mano, kad duomenų perkeliamumas ir teisė būti pamirštam yra naudingos sąvokos. Būtų verta jas įtraukti į teisės aktą, tačiau jos turbūt būtų taikomos tik elektroninei aplinkai.

6.6. Su vaikais susijusių asmens duomenų tvarkymas

92. Pagal Direktyvą 95/46/EB nėra konkrečių taisyklių, susijusių su vaikų asmens duomenų tvarkymu. Taip nepripažįstamas poreikis specialiai apsaugoti vaikus konkrečiomis aplinkybėmis dėl jų pažeidžiamumo ir dėl to, kad taip susidaro teisinis nesaugumas, visų pirma tokiose srityse:

— vaikų duomenų rinkimo ir būdo, kaip jiems pranešti apie rinkimą,

— vaiko sutikimo gavimo būdo. Kadangi nėra specialių taisyklių, kaip gauti vaiko sutikimą ir dėl amžiaus, iki kurio vaikai turėtų būti tokiais laikomi, šie dalykai

reglamentuojami nacionalinės teisės, kuri kiekvienoje valstybėje skiriasi⁽⁴⁰⁾,

— būdo ir sąlygų, kuriomis vaikai ar jų teisėti atstovai gali įgyvendinti savo teises pagal direktyvą.

93. EDAPP mano, kad ypatingi vaikų interesai būtų geriau apsaugoti, jeigu naujajame teisės akte būtų papildomos nuostatos, konkrečiai skirtos vaikų duomenų rinkimui ir tolesniam tvarkymui. Tokiomis specialiomis nuostatomis būtų užtikrintas teisinis saugumas šioje konkrečioje srityje, be to, jos būtų naudingos duomenų valdytojams, kuriems dabar taikomi skirtingi teisiniai reikalavimai.

94. EDAPP siūlo į teisės aktą įtraukti tokias nuostatas:

— reikalavimą taip pritaikyti informaciją vaikams, kad jiems būtų lengviau suvokti jų duomenų rinkimo reikšmę,

— kitus vaikams pritaikytus informavimo reikalavimus, susijusius su tuo, koku būdu turi būti teikiama informacija, ir galbūt su jos turiniu,

— konkrečią nuostatą, kuria vaikai būtų apsaugoti nuo elgsena paremtos reklamos,

— tikslo ribojimo principas turėtų būti sugriežtintas vaikų duomenų atžvilgiu,

— kai kurios duomenų kategorijos iš vaikų niekada neturėtų būti renkamos,

— amžiaus ribos. Žemiau šios ribos informacija iš vaikų apskritai turėtų būti renkama tik esant aiškiam ir patikrinamam tėvų sutikimui,

— reikiant tėvų sutikimo, turi būti nustatytos taisyklės, kaip tikrinti vaiko amžių, kitaip tariant, kaip sužinoti,

⁽⁴⁰⁾ Paprastai sutikimas siejamas su amžiumi, kai vaikai gali sudaryti sutartis. Tai toks amžius, kai vaikai turi būti pasiekę tam tikrą brandą. Pvz., Ispanijos teisėje reikalaujama tėvų sutikimo renkant vaikus, kuriems dar nėra 14 metų, duomenis. Vyresni vaikai laikomi galinčiais patys duoti sutikimą. Jungtinėje Karalystėje *Data protection Act* konkretus amžius ar riba nenurodyti. Tačiau JK duomenų apsaugos institucija yra išaiškinusi, kad vyresni nei 12 metų vaikai gali duoti sutikimą. Ir priešingai, vaikai iki 12 metų negali duoti sutikimo, ir, norint gauti jų asmens duomenis, reikia vieno iš tėvų ar globėjų leidimo.

ar vaikas yra nepilnametis, ir kaip patikrinti tėvų sutikimą. Tai ta sritis, kurioje ES gali atsižvelgti į kitų šalių, pvz., Jungtinių Amerikos Valstijų patirtį ⁽⁴¹⁾.

6.7. Kolektyvinio žalos atlyginimo mechanizmai

95. Asmenų teisių esmės stiprinimas netektų prasmės, jeigu nebūtų veiksmingų šių teisių įgyvendinimo užtikrinimo procedūrinių mechanizmų. Šiomis aplinkybėmis EDAPP rekomenduoja į ES teisės aktą įtraukti kolektyvinio žalos atlyginimo mechanizmus pažeidus duomenų apsaugos taisykles. Visų pirma kolektyvinio žalos atlyginimo mechanizmai, suteikiantys piliečių grupei teisę sujungti savo reikalavimus į vieną ieškinį, gali būti labai veiksminga priemonė, padėsianti užtikrinti duomenų apsaugos taisyklių įgyvendinimą ⁽⁴²⁾. Šiai naujovei DG dokumente dėl privatumo ateities taip pat pritaria duomenų apsaugos institucijos.

96. Mažesnę poveikį turinčiais atvejais mažai tikėtina, kad nukentėjusieji nuo duomenų apsaugos taisyklių pažeidimo reikštų atskirus ieškinius duomenų valdytojams, atsižvelgiant į galimas sąnaudas, sugaištamą laiką, netikrumą, riziką ir našą. Šiuos sunkumus būtų galima įveikti ar iš esmės palengvinti nustatius kolektyvinio žalos atlyginimo sistemą, suteikiant nuo pažeidimų nukentėjusiems asmenims teisę savo reikalavimus sujungti į vieną ieškinį. EDAPP taip pat palankiai vertintų teisės pareikšti ieškinį dėl žalos atlyginimo už duomenų apsaugos pažeidimus nukentėjusiųjų vardu suteikimą kvalifikuotiems subjektams, kaip antai vartotojų asociacijoms ar viešosioms organizacijoms. Šie ieškiniai neturėtų pakenkti duomenų subjekto teisei pareikšti atskirą ieškinį.

97. Kolektyviniai ieškiniai svarbūs ne tik siekiant užtikrinti visišką kompensaciją ar kitus atitaisymo veiksmus; netiesiogiai jie atlieka ir atgrasymo funkciją. Grėsmė, kad dėl tokių ieškinių teks atlyginti didelę kolektyvinę žalą, gerokai paskatintų duomenų valdytojus veiksmingai užtikrinti reikalavimų laikymąsi. Šiuo požiūriu sustiprintas teisių įgyvendinimas privačiu būdu, taikant kolektyvinio žalos atlyginimo mechanizmus, papildytų viešąsias teisių įgyvendinimo užtikrinimo priemones.

98. Komunikate neišreikšta pozicijos šiuo klausimu. EDAPP žino, kad šiuo metu Europos lygmeniu vyksta diskusijos

⁽⁴¹⁾ JAV pagal COPPA reikalaujama, kad komercinių interneto svetainių ar vaikams iki 13 metų skirtų interneto paslaugų valdytojai prieš rinkdami asmeninę informaciją gautų tėvų sutikimą, o bendrajai auditorijai skirtų komercinių svetainių valdytojai faktiškai žinotų, kad konkretūs lankytojai yra vaikai.

⁽⁴²⁾ Taip pat žr. 2007 m. liepos 25 d. EDAPP nuomonę dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui ir Tarybai dėl tolesnių veiksmų pagal Geresnio duomenų apsaugos direktyvos įgyvendinimo darbo programą (OL C 255, 2007 10 27, p. 10).

dėl vartotojų kolektyvinio žalos atlyginimo mechanizmo nustatymo. Be to, jis suvokia, kad šie mechanizmai gali lemti pertekliaus grėsmę, remiantis kitų teisinių sistemų patirtimi. Tačiau, jo nuomone, šie veiksniai nelaikytini pakankamais argumentais, kad šių mechanizmų nustatymo duomenų apsaugos teisės aktuose būtų atsisakyta, atsižvelgiant į jų teikiamą naudą ⁽⁴³⁾.

7. Organizacijų/valdytojų vaidmens stiprinimas

7.1. Bendrosios aplinkybės

99. EDAPP mano, kad reikia ne tik stiprinti asmenų teises, nes šiuolaikiškame duomenų apsaugos teisės akte turi būti būtinos priemonės, kurios didintų duomenų valdytojų atsakomybę. Kalbant konkrečiau, teisės aktu duomenų valdytojai privačiame arba viešajame sektoriuje turi būti skatinami savo iniciatyva įtraukti duomenų apsaugos priemones į savo veiklos procesus. Šios priemonės visų pirma būtų naudingos, nes, kaip jau minėta, dėl technologijų plėtros smarkiai padaugėjo asmens duomenų rinkimo, naudojimo ir tolesnio perdavimo, todėl didėja grėsmė asmens duomenų apsaugai ir asmenų privatumui, kurią reikia kompensuoti veiksmingai. Antra, dabartiniuose teisės aktuose, išskyrus kelias tiksliai apibrėžtas nuostatas (žr. toliau), tokių priemonių trūksta, o duomenų valdytojai gali laikytis reakcinio požiūrio į duomenų apsaugą ir privatumą ir imtis veiksmų tik kilus problemai. Šis požiūris atsispindi statistikoje, rodančioje prastą reikalavimų laikymosi praktiką ir duomenų praradimą kaip pasikartojančias problemas.

100. EDAPP nuomone, esamų teisės aktų nepakanka veiksmingai apsaugoti asmens duomenų esamomis ir būsimomis sąlygomis. Kuo didesnė grėsmė, tuo didesnis poreikis įgyvendinti konkrečias priemones, kuriomis informacija būtų apsaugota praktiniu lygmeniu ir būtų užtikrinta veiksminga apsauga. Jeigu šios priemonės nebus įgyvendintos *de facto*, tikėtina, kad ir toliau bus daromos klaidos, patiriamos nesėkmės ir daugės aplaidumo ir taip bus keliamas pavojus asmenų privatumui šioje vis labiau skaitmeninėje visuomenėje. Kad tai būtų pasiekta, EDAPP siūlo toliau nurodytas priemones.

7.2. Duomenų valdytojų atskaitomybės griežtinimas

101. EDAPP rekomenduoja į teisės aktą įtraukti naują nuostatą, kurioje iš duomenų valdytojų būtų reikalaujama įgyvendinti tinkamas ir veiksmingas teisės akto principų ir įpareigojimų įgyvendinimo priemones ir paprašius tai įrodyti.

⁽⁴³⁾ Kai kuriuose nacionaliniuose įstatymuose numatyti panašūs mechanizmai.

102. Šio pobūdžio nuostata nėra visiškai nauja. Direktyvos 95/46/EB 6 straipsnio 2 dalyje paminėti principai, susiję su duomenų kokybe, ir nurodyta, kad „duomenų valdytojo pareiga užtikrinti, kad būtų laikomasi šio straipsnio 1 dalies“. Be to, 17 straipsnio 1 dalyje reikalaujama, kad duomenų valdytojai įgyvendintų techninio ir organizacinio pobūdžio priemones. Tačiau šių nuostatų taikymo sritis ribota. Įtraukus bendrą nuostatą dėl atskaitomybės, duomenų valdytojai būtų paskatinti įgyvendinti prevencines priemones, kad galėtų laikytis visų duomenų apsaugos teisės nuostatų.
103. Esant nuostatai dėl atskaitomybės duomenų valdytojai privalėtų įgyvendinti vidaus mechanizmus ir kontrolės sistemas, užtikrinančias visos sistemos principų ir įpareigojimų laikymąsi. Tam reikėtų, pvz., į duomenų apsaugos politiką įtraukti aukščiausio lygio vadovybę, suplanuoti tinkamą visų duomenų tvarkymo operacijų identifikavimą užtikrinančias procedūras, turėti privalomą duomenų apsaugos politiką, kuri turėtų būti nuolat peržiūrima ir atnaujinama, kad apimtų naujausias duomenų tvarkymo operacijas, laikytis duomenų kokybės, pranešimo, saugumo, prieigos ir kitų reikalavimų. Be to, duomenų valdytojai privalėtų saugoti įrodymus, kad institucijoms paprašius galėtų patvirtinti šių reikalavimų laikymąsi. Įrodymas plačiai visuomenei, kad reikalavimų laikomasi, taip pat tam tikrais atvejais turi būti privalomas. Tai galima padaryti, pvz., reikalaujant, kad duomenų valdytojai duomenų apsaugą įtrauktų į viešas (metines) ataskaitas, jeigu šios ataskaitos privalomos kitais pagrindais.
104. Akivaizdu, kad vidaus ir išorės priemonės, kurias tektų įgyvendinti, privalėtų būti tinkamos ir priklausyti nuo kiekvieno konkretaus atvejo faktinių aplinkybių. Yra skirtumas, ar duomenų valdytojas tvarko kelis šimtus vartotojų duomenų, kuriuos sudaro vien vardai ir adresai, ar jis tvarko milijonų pacientų duomenis, apimančius jų ligos istoriją. Tas pats taikytina konkreitiems būdams, kuriais remiantis būtų vertinamas priemonių veiksmingumas. Turi būti galimybė priemones taikyti pagal duomenų tvarkymo mastą.
105. Bendrajame išsamiam duomenų apsaugos teisės akte neturėtų būti nustatyti konkretūs atskaitomybės reikalavimai, reikia tik esminių jų elementų. Komunikate numatyti tam tikri dalykai duomenų valdytojų atsakomybei sugriežtinti, ir jie vertintini itin palankiai. Kalbant konkrečiau, EDAPP visiškai pritaria tam, kad duomenų apsaugos pareigūnai ir poveikio privatumui vertinimas taptų privalomi, nustačius tam tikras ribines sąlygas.
106. Be to, EDAPP rekomenduoja pagal SESV 290 straipsnį perduoti Komisijai įgaliojimus papildyti pagrindinius reikalavimus, kurie yra būtini atskaitomybės standarto laikymuisi. Naudojantis šiais įgaliojimais, būtų galima padidinti duomenų valdytojų teisinį saugumą ir suderinti laikymąsi visoje ES. Rengiant tokias specialias priemones, turėtų būti konsultuojamasi su 29 straipsnio darbo grupe ir EDAPP.
107. Galiausiai konkrečias atskaitomybės priemones, kurias privalėtų įgyvendinti duomenų valdytojai, galėtų nustatyti ir duomenų apsaugos institucijos, įgyvendindamos vykdomo užtikrinimo įgaliojimus. Tam šioms duomenų apsaugos institucijoms reikėtų suteikti naujus įgaliojimus, leidžiančius taikyti taisomasias priemones arba sankcijas. Tarp pavyzdžių turėtų būti reikalavimų laikymosi vidaus programų parengimas, privatumo užtikrinimo projektuojant principo diegimas kuriant konkrečius produktus ir paslaugas ir pan. Taisomosios priemonės turėtų būti taikomos tik tuo atveju, jeigu jos tinkamos, proporcingos ir veiksmingos, kad būtų užtikrintas taikytinų ir vykdytinų teisinių standartų laikymasis.

7.3. Privatumo užtikrinimas projektuojant

108. Privatumo užtikrinimas projektuojant reiškia duomenų apsaugos ir privatumo integravimą pačioje naujų produktų, paslaugų ir procedūrų, susijusių su asmens duomenų tvarkymu, kūrimo pradžioje. EDAPP nuomone, privatumo užtikrinimas projektuojant yra atskaitomybės dalis. Atitinkamai duomenų valdytojų, kai taikytina, taip pat būtų reikalaujama įrodyti, kad jie yra įdiegę privatumo užtikrinimo projektuojant principą. Neseniai 32 duomenų apsaugos ir privatumo įgaliotinių tarptautinė konferencija priėmė rezoliuciją, kurioje privatumo užtikrinimas projektuojant pripažintas esmine pagrindinės privatumo apsaugos dalimi⁽⁴⁴⁾.

109. Direktyvoje 95/46/EB yra tam tikrų nuostatų, kuriomis skatinamas privatumo užtikrinimas projektuojant⁽⁴⁵⁾, tačiau jose ši pareiga aiškiai nepripažįstama. EDAPP palankiai vertina tai, kad komunikate privatumo užtikrinimas

⁽⁴⁴⁾ 32-ojoje tarptautinėje duomenų apsaugos ir privatumo įgaliotinių konferencijoje priimta rezoliucija dėl privatumo užtikrinimo projektuojant, 2010 m. spalio 27–29 d., Jeruzalė.

⁽⁴⁵⁾ Į direktyvą įtrauktos nuostatos, kuriose netiesiogiai, įvairiais atvejais, reikalaujama diegti privatumo užtikrinimo projektuojant principą. Visų pirma 17 straipsnyje reikalaujama, kad duomenų valdytojai įgyvendintų tinkamas technines ir organizacines priemones, kad užkirstų kelią neteisėtam duomenų tvarkymui. E. privatumo direktyvoje šis reikalavimas suformuluotas aiškiau. 14 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad „jeigu reikia, gali būti patvirtintos priemonės, kurios užtikrintų, kad galinis įrenginys būtų suprojektuotas taip, jog jis būtų suderinamas su naudotojų teise apsaugoti ir kontroliuoti savo asmens duomenų naudojimą pagal Direktyvą 1999/5/EB ir 1986 m. gruodžio 22 d. Tarybos sprendimą 87/95/EEB dėl standartizacijos informacinių technologijų ir telekomunikacijų srityje“.

- projektuojant patvirtintas kaip priemonė užtikrinti duomenų apsaugos taisyklių laikymąsi. Jis siūlo įtraukti privalomą nuostatą, kurioje būtų įtvirtintas privatumo užtikrinimo projektuojant įpareigojimas, ir jį įtraukiant būtų galima remtis Direktyvos 95/46/EB 46 konstatuojamosios dalies formuluote. Kalbant konkrečiau, nuostatoje būtų aiškiai reikalaujama, kad duomenų valdytojai įgyvendintų technines ir organizacines priemones projektuodami tvarkymo sistemą ir paties tvarkymo metu, visų pirma siekiant užtikrinti asmens duomenų apsaugą ir užkirsti kelią bet kokiam neleistinam tvarkymui ⁽⁴⁶⁾.
110. Remiantis tokia nuostata duomenų valdytojai privalėtų, be kita ko, užtikrinti, kad duomenų tvarkymo sistemos būtų projektuojamos taip, kad būtų tvarkoma kuo mažiau asmens duomenų, diegti numatytojo privatumo nuostatas, pvz., socialiniuose tinkluose, saugoti asmenų profilių privatumą nuo kitų pagal numatytuosius nustatymus ir įgyvendinti priemones, kurias taikant vartotojai galėtų geriau apsaugoti savo asmens duomenis (pvz., prieigos kontrolė, šifravimas).
111. Aiškesnės nuorodos į privatumo užtikrinimą projektuojant privalumus galima būtų apibendrinti taip:
- būtų pabrėžta paties principo kaip priemonės užtikrinti, kad procesai, produktai ir paslaugos būtų kuriami, apie privatumą galvojant nuo pat pradžių, svarba,
 - sumažėtų piktnaudžiavimų privatumu ir nereikalingo duomenų rinkimo, o asmenys galėtų iš tikrųjų priimti sprendimus dėl savo asmens duomenų,
 - būtų išvengta būtinybės vėliau taisyti padarinius, mėginant išspręsti problemas, kurias sunku ar net neįmanoma išspręsti,
 - be to, duomenų apsaugos institucijoms būtų lengviau veiksmingai taikyti šį principą ir užtikrinti jo įgyvendinimą.
112. Dėl bendro šio įpareigojimo poveikio padidėtų produktų ir paslaugų, kuriuos projektuojant užtikrinamas privatumas, paklausa ir pramonė būtų labiau paskatinta šią paklausą tenkinti. Be to, reikėtų apsvaistyti galimybę nustatyti atskirą įpareigojimą, skirtą naujų produktų ir paslaugų, galinčių turėti poveikį duomenų apsaugai ir privatumui, kūrėjams bei gamintojams. EDAPP siūlo įtraukti tokį atskirą įpareigojimą, kuriuo remiantis duomenų valdytojai galėtų geriau laikytis jiems patiems tenkančio įpareigojimo.
113. Galima būtų ne tik kodifikuoti privatumo užtikrinimo projektuojant principą, bet ir papildyti jį nuostata, kurioje būtų reglamentuoti bendrieji privatumo užtikrinimo projektuojant reikalavimai, taikytini visiems sektoriams, produktams ir paslaugoms, kaip antai teisių suteikimo vartotojui priemonių užtikrinimas, kurie būtų tvirtinami laikantis minėto principo.
114. EDAPP taip pat rekomenduoja pagal SESV 290 straipsnį perduoti Komisijai įgaliojimus, kai taikytina, papildyti pagrindinius privatumo užtikrinimo projektuojant reikalavimus pasirinktiems produktams ir paslaugoms. Naudojantis šiais įgaliojimais, padidėtų duomenų valdytojų teisinis saugumas ir būtų suderintas reikalavimų laikymasis visoje ES. Kuriant tokias specialias priemones, turėtų būti konsultuojamasi su 29 straipsnio darbo grupe ir EDAPP (kartu žr. 106 punktą dėl atskaitomybės).
115. Galiausiai duomenų apsaugos institucijoms reikėtų suteikti įgaliojimus taikyti taisomąsias priemones arba sankcijas laikantis panašių kaip minėta 107 punkte ribojamųjų sąlygų, jeigu duomenų valdytojai akivaizdžiai nesiimtų konkrečių veiksmų tais atvejais, kai to reikalaujama.

7.4. Sertifikavimo paslaugos

116. Komunikate pripažįstamas poreikis tirti galimybes sukurti privatumo reikalavimus atitinkančių produktų ir paslaugų ES sertifikavimo sistemas. EDAPP visiškai pritaria šiam tikslui ir siūlo įtraukti nuostatą, kurioje būtų numatytas jų kūrimas ir galimas poveikis visoje ES ir kuri galėtų būti plečiama vėliau papildomame teisės akte. Šia nuostata turėtų būti papildytos nuostatos dėl atskaitomybės ir privatumo užtikrinimo projektuojant.
117. Savanoriškos sertifikavimo schemas leistų patikrinti, ar duomenų valdytojas yra įdiegęs priemones, kuriomis būtų laikomasi teisės akto. Be to, duomenų valdytojai ar net produktai ar paslaugos, kurios būtų pažymėtos sertifikavimo ženklu, galėtų tapti konkurenciniu požyriu pranašesnės už kitas. Tokios sistemos taip pat padėtų duomenų apsaugos institucijoms atlikti priežiūros ir įgyvendinimo užtikrinimo vaidmenį.

8. Globalizacija ir taikytina teisė

8.1. Aiškus nuoseklesnės apsaugos poreikis

118. Kaip jau minėta šios nuomonės 2 skyriuje, asmens duomenų perdavimas už ES ribų smarkiai išaugo dėl naujų technologijų plėtos, daigianacionalinių įmonių vaidmens ir padidėjusios vyriausybės įtakos tvarkant asmens duomenis tarptautiniu mastu ir jais dalijantis. Tai viena iš pagrindinių priežasčių, pateisinančių dabartinių teisės aktų persvarstymą. Todėl tai viena iš sričių, kurioje EDAPP prašo plačių užmojų ir veiksmingumo, nes kai duomenys tvarkomi ne ES, akivaizdžiai būtina nuoseklesnė apsauga.

⁽⁴⁶⁾ Pagal dabartinę sistemą 46 konstatuojamojoje dalyje duomenų valdytojai raginami įgyvendinti šias priemones, tačiau aišku, kad konstatuojamoji dalis neturi privalomosios galios.

8.2. Investavimas į tarptautines taisykles

119. EDAPP nuomone, reikia daugiau investuoti į tarptautinių taisyklių kūrimą. Jeigu duomenų apsaugos lygis visame pasaulyje būtų labiau derinamas, būtų gerokai aiškesnė principų, kurių reikia laikytis, esmė ir duomenų perdavimo sąlygos. Priimant šias pasaulines taisykles reikėtų suderinti aukšto duomenų apsaugos standarto reikalavimą, įskaitant pagrindinius ES duomenų apsaugos elementus, ir regionų ypatybes.
120. EDAPP išreiškia paramą iki šiol atliktam plataus užmojo darbui vykstant Tarptautinės duomenų apsaugos įgaliotinių konferencijai parengti ir išplatinti vadinamuosius „Madrido standartus“, kad jie būtų integruoti į privalomą teisės aktą, ir galbūt inicijuoti tarpvyriausybinių konferencijų⁽⁴⁷⁾. Jis ragina Komisiją imtis reikiamų iniciatyvų, kad šis tikslas būtų lengviau pasiektas.
121. EDAPP manymu, taip pat svarbu užtikrinti šios tarptautinių standartų iniciatyvos, dabartinio ES duomenų apsaugos teisės aktų persvarstymo ir kitų pokyčių, kaip antai dabartinio OECD privatumo gairių ir Europos Tarybos 108 konvencijos, kurią gali pasirašyti trečiosios šalys (taip pat žr. 17 punktą), persvarstymo suderinamumą. EDAPP mano, kad Komisijai šioje srityje tektų ypatingas vaidmuo, nurodant, kaip ji skatins šį suderinamumą derybose OECD ir Europos Taryboje.

8.3. Aiškesnių taikytinos teisės kriterijų nustatymas

122. Kadangi visišką suderinamumą sunku pasiekti, bent jau artimiausiu metu kai kurie ES galiojantys įstatymai, o juo labiau galiojantys už ES ribų, šiek tiek skirsis. EDAPP mano, kad naujajame teisės akte reikės nustatyti aiškesnius taikytiną teisę lemiančius kriterijus ir užtikrinti šiuolaikiškus duomenų srautui taikomus mechanizmus bei duomenų srautuose dalyvaujančių asmenų atskaitomybę.
123. Pirmiausia teisės akte turėtų būti užtikrinta, kad ES teisė būtų taikoma asmens duomenis tvarkant už ES ribų ir esant pagrįstam reikalavimui taikyti ES teisę. ES gyventojams skirtų ne Europos tinklo kompiuterijos paslaugų pavyzdys rodo, kodėl to reikia. Aplinkoje, kurioje duomenys nėra fiziškai saugomi ir tvarkomi fiksuotoje vietoje, o skirtingose šalyse įsikūrę paslaugų teikėjai ir vartotojai daro netinkamą įtaką duomenims, labai sunku nustatyti, kas už kokių duomenų apsaugos principų laikymąsi yra atsakingas. Visų pirma duomenų apsaugos institucijos rekomenduoja, kaip tokiais atvejais aiškinti ir

taikyti Direktyvą 95/46/EB, tačiau teisiniam saugumui šioje aplinkoje užtikrinti vien rekomendacijų nepakanka.

124. Būtinybę ES teritorijoje turėti tikslesnius teisės aktus ir taikyti supaprastintą taikytinos teisės nustatymo kriterijų neseniai priimtoje nuomonėje pabrėžė 29 straipsnio darbo grupė⁽⁴⁸⁾.
125. EDAPP manymu, būtų pageidautinas reglamento formos teisės aktas, kuriame būtų nustatytos visose valstybėse narėse taikytinos vienodos taisyklės. Priėmus reglamentą, būtinybė nustatyti taikytiną teisę nebebus tokia svarbi. Tai viena iš priežasčių, kodėl EDAPP labai palankiai vertina reglamento priėmimą. Tačiau ir reglamente valstybėms narėms gali būti suteikta tam tikra veiksmų laisvė. Jeigu naujajame teisės akte būtų išlaikyta didelė veiksmų laisvė, EDAPP pritartų darbo grupės siūlymui nuo atskirų įvairių nacionalinių įstatymų taikymo pereiti prie centralizuoto vieno teisės akto taikymo visose valstybėse narėse, kuriose duomenų valdytojas yra įsikūręs. Jis taip pat ragina duomenų apsaugos institucijas labiau bendradarbiauti ir koordinuoti savo veiksmus nagrinėjant tarptautinius atvejus ir skundus (žr. 10 skyrių).

8.4. Duomenų srautų mechanizmų supaprastinimas

126. Į suderinamumo ir aukšto lygio kriterijų poreikį būtina atsižvelgti ne tik visuotinių duomenų apsaugos principų, bet ir tarptautinio duomenų perdavimo atveju. EDAPP visiškai pritaria Komisijos tikslui supaprastinti dabartines tarptautinio duomenų perdavimo procedūras ir užtikrinti vienodesnę ir nuoseklesnę požiūrį į trečiąsias šalis bei tarptautines organizacijas.
127. Duomenų srautų mechanizmas apima ir duomenų perdavimą privačiajame sektoriuje, visų pirma pagal sutartines nuostatas arba įmonėms privalomas taisykles, ir perdavimą tarp valstybės institucijų. Įmonėms privalomos taisyklės yra viena iš tų sričių, kurioje būtų pageidautinas nuoseklesnis ir organizuotesnis požiūris. EDAPP rekomenduoja naujajame teisės akte aiškiai reglamentuoti įmonėms privalomų taisyklių sąlygas⁽⁴⁹⁾:
- aiškiai pripažįstant įmonėms privalomas taisykles kaip tinkamas garantijas suteikiančias priemones,
 - numatant pagrindinius įmonėms privalomų taisyklių priėmimo elementus/sąlygas,

⁽⁴⁷⁾ Kaip siūloma Rezoliucijoje dėl tarptautinių standartų, priimtoje 2010 m. spalio 27–29 d. Jeruzalėje vykusioje tarptautinėje duomenų apsaugos ir privatumo įgaliotinių konferencijoje.

⁽⁴⁸⁾ 29 straipsnio darbo grupės nuomonė 8/2010 dėl taikytinos teisės, WP 179.

⁽⁴⁹⁾ Dėl tarptautinio duomenų perdavimo taip pat žr. nuomonės 8 skyrių.

- nustatant bendradarbiavimo procedūras įmonėms privalomas taisyklės priimti, įskaitant pagrindinės priežiūros institucijos pasirinkimo kriterijus („vieno langelio“ principas).

9. Policijos ir teisingumo erdvė

9.1. Bendras teisės aktas

128. Komisija ne kartą pabrėžė, kaip svarbu stiprinti duomenų apsaugą teisėsaugos ir nusikalstamumo prevencijos srityje, kurioje asmens duomenų mainai ir naudojimas gerokai suaktyvėjo. Be to, Europos Vadovų Tarybos patvirtintoje Stokholmo programoje griežta duomenų apsaugos tvarka nurodoma kaip pagrindinė ES informacijos valdymo strategijos šioje srityje sąlyga ⁽⁵⁰⁾.
129. Bendrosios duomenų apsaugos sistemos persvarstymas suteikia gerą progą šioje srityje padaryti pažangą, visų pirma atsižvelgiant į tai, kad komunikate Pamatinis sprendimas 2008/977 teisingai apibūdinamas kaip netinkamas ⁽⁵¹⁾.
130. EDAPP šios nuomonės 3.2.5 punkte argumentavo, kodėl policijos ir teismų bendradarbiavimo sritį reikia įtraukti į bendrą teisės aktą. Policijos ir teismų bendradarbiavimo įtraukimas turi nemažai papildomų pranašumų. Tai reiškia, kad taisyklės bus taikomos ne vien tarptautiniams duomenų mainams ⁽⁵²⁾, bet ir šalies viduje tvarkomiems duomenims. Keičiantis asmens duomenimis su trečiojomis šalimis bus geriau užtikrinta tinkama apsauga, taip pat ir tarptautinių susitarimų atveju. Be to, duomenų apsaugos institucija policijos ir teismų institucijų atžvilgiu turės tuos pačius plėtinius ir suderintus galiojimus, kaip ir kitų duomenų valdytojų atžvilgiu. Galiausiai dabartinis 13 straipsnis, kuriame numatyta valstybių narių teisė priimti specialius teisės aktus, kuriais bendru teisės aktu dėl konkrečių viešųjų interesų būtų ribojamos teisės ir pareigos, turės būti taikomas taip pat ribotai, kaip ir kitoms sritims. Visų pirma bendrame teisės akte šioje srityje numatytų garantijų reikės laikytis ir policijos ir teismų bendradarbiavimo srityje priimtuose nacionalinės teisės aktuose.

9.2. Policijai ir teisingumui taikomos papildomos specialios taisyklės

131. Tačiau įtraukus tokias taisykles nereiškia, kad nebus taikomos specialios taisyklės ir leidžiančios nukrypti

⁽⁵⁰⁾ Šiuo klausimu žr. 2010 m. rugsėjo 30 d. EDAPP nuomonės dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui ir Tarybai „Informacijos valdymo laisvės, saugumo ir teisingumo erdvėje apžvalga“ 9–19 punktus.

⁽⁵¹⁾ Žr. šios nuomonės 3.2.5 skyrių.

⁽⁵²⁾ Tokia ribota šiuo metu yra Pamatinio sprendimo 2008/977 taikymo sritis.

nuostatos, kuriomis tinkamai atsižvelgiama į šio sektoriaus ypatybes, laikantis prie Lisabonos sutarties pridėtos 21 deklaracijos. Duomenų subjektų teisių ribojimai gali būti numatyti, tačiau jie turi būti būtini, proporcingi ir nekeisti pačios teisės esmės. Šiomis aplinkybėmis reikėtų pabrėžti, kad Direktyva 95/46/EB, įskaitant jos 13 straipsnį, šiuo metu taikoma teisėsaugai įvairiose srityse (pvz., mokesčių, muitų, kovos su sukčiavimu), kurios iš esmės nesiskiria nuo daugelio veiksmų policijos ir teismų srityje.

132. Be to, būtina nustatyti specialias garantijas, siekiant suteikti duomenų subjektui kompensaciją papildoma apsauga toje srityje, kur asmens duomenų tvarkymas gali būti labiau ribojamo pobūdžio.

133. Atsižvelgdamas į tai, kas nurodyta, EDAPP mano, kad į naująjį teisės aktą reikėtų įtraukti bent toliau nurodytus dalykus, laikantis 108 konvencijos ir Rekomendacijos Nr. R (87) 15:

- atskirti įvairių kategorijų duomenis ir rinkmenas, atsižvelgiant į jų tikslumą ir patikimumą, patvirtinant principą, kad faktais pagrįstus duomenis reikia skirti nuo nuomone ar asmeniniu vertinimu pagrįstų duomenų,

- atskirti įvairias duomenų subjektų kategorijas (įtariamai nusikaltėliai, nukentėjusieji, liudytojai ir pan.) ir rinkmenas (laikinos, nuolatinės ir žvalgybos rinkmenos). Asmenų, kurie nėra įtariamieji, duomenų tvarkymui būtina numatyti specialias sąlygas ir garantijas,

- periodinę patikrą ir ištaisymą užtikrinančius mechanizmus, siekiant apsaugoti tvarkomų duomenų kokybę,

- būtų galima parengti specialias nuostatas ir (arba) garantijas, susijusias su (vis didesnę reikšmę turinčiu) biometrinių ir genetinių duomenų tvarkymu teisėsaugos srityje. Jie turėtų būti naudojami tik tais atvejais, kai nėra mažiau ribojamų priemonių, galinčių užtikrinti tokį patį poveikį ⁽⁵³⁾.

- asmens duomenų perdavimo ne kompetentingoms institucijoms ir privatiems asmenims sąlygas, taip pat teisėsaugos institucijų galimybės susipažinti su privačių asmenų surinktais asmens duomenimis ir tolesnio jų naudojimo sąlygas.

⁽⁵³⁾ Šiuo klausimu žr. DG dokumento dėl privatumo ateities 112 punktą.

9.3. Konkretiems sektoriams būdingi duomenų apsaugos režimai

134. Komunikate nurodyta, kad „pamatiniu sprendimu nepakeičiamos įvairios ES lygmeniu priimtose konkrečiai šiam sektoriui skirtose teisėkūros priemonės dėl policijos ir teismo bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose, visų pirma priemonės, kuriomis reglamentuojamas Europolo, Eurojusto, Šengeno informacinės sistemos (SIS) ir Muitinės informacinės sistemos (CIS) veikimas ir kuriose paprastai nustatoma speciali duomenų apsaugos tvarka ir (arba) remiamasi Europos Tarybos duomenų apsaugos dokumentais“.
135. EDAPP nuomone, naujasis teisės aktas turėtų būti kuo aiškesnis, paprastesnis ir nuoseklesnis. Kai yra daugybė skirtingų tvarkų, taikomų, pvz., Europolui, Eurojustui, SIS ir Priumui, laikytis taisyklių tebėra arba tampa sudėtinga. Tai viena iš priežasčių, kodėl EDAPP teikia pirmenybę išsamiam teisės aktui, taikomam visiems sektoriams.
136. Tačiau EDAPP supranta, kad skirtingų sistemų taisyklių derinimui reikės daug darbo, kuris turės būti atliekamas atidžiai. EDAPP mano, kad komunikate paminėtas laipsniškas požiūris turi prasmę, jeigu išsipareigojimas nuosekliai ir veiksmingai užtikrinti aukštą duomenų apsaugos lygį išliks aiškus ir aktualus. Kalbant konkrečiau:

- pirmiausia bendras duomenų apsaugos teisės aktas turėtų būti taikomas visiems policijos ir teismų bendradarbiavimo srityje tvarkomiems duomenims, įskaitant pakeitimus policijos ir teisingumo srityje (kaip nurodyta 9.2 skyriuje),
- paskui reikėtų su bendru teisės aktu suderinti konkrečioms sektoriams taikomas duomenų apsaugos sistemas. Komisija turėtų išsipareigoti per trumpą ir nustatytą laiką šiam antrajam etapui priimti pasiūlymus.

10. Duomenų apsaugos institucijos (DAI) ir jų bendradarbiavimas

10.1. DAI vaidmens stiprinimas

137. EDAPP visiškai pritaria Komisijos tikslui reglamentuoti duomenų apsaugos institucijų (DAI) statuso klausimą, o konkrečiau – didinti jų nepriklausomumą, išteklius ir įgyvendinimo užtikrinimo įgaliojimus.
138. EDAPP taip pat primygtinai siūlo naujajame teisės akte tiksliau reglamentuoti esminę DAI nepriklausomumo sąvoką. Europos Teisingumo Teismas neseniai šiuo klausimu priėmė sprendimą byloje C-518/07⁽⁵⁴⁾, kuriame

pabrėžė, kad nepriklausomumas reiškia išorinės įtakos nebuvimą. DAI negali prašyti ir klausyti kitų subjektų nurodymų. EDAPP siūlo teisės akte aiškiai kodifikuoti šiuos nepriklausomumo elementus.

139. Kad galėtų įgyvendinti savo uždavinius, DAI būtina suteikti pakankamai žmogiškųjų ir finansinių išteklių. EDAPP siūlo šį reikalavimą įtvirtinti teisiškai⁽⁵⁵⁾. Galiausiai jis pabrėžia poreikį užtikrinti, kad institucijos turėtų iki galo suderintus įgaliojimus tyrimo ir pakankamai atgrasančių bei taisomųjų priemonių bei sankcijų taikymo srityje. Taip būtų padidintas duomenų subjektų ir duomenų valdytojų teisinis saugumas.
140. Didinant DAI išteklius ir įgaliojimus, kartu reikėtų stiprinti bendradarbiavimą daugiašaliu lygmeniu, visų pirma atsižvelgiant į tai, kad Europos mastu kyla vis daugiau duomenų apsaugos klausimų. Pagrindinė šiam bendradarbiavimui naudotina infrastruktūra tikriausiai yra 29 straipsnio darbo grupė.

10.2. Darbo grupės vaidmens stiprinimas

141. Iš istorijos matyti, kad nuo pat 1997 m., kai ši grupė pradėjo veiklą, iki dabar jos veikla pasikeitė. Ji tapo labiau nepriklausoma ir praktiškai jos jau nebegalima laikyti paprasčiausia patariamąja Komisijos darbo grupe. EDAPP siūlo toliau tobulinti darbo grupės veiklą, įskaitant jos infrastruktūrą ir nepriklausomumą.
142. EDAPP mano, kad grupės stiprumas neatsiejamas nuo jos narių nepriklausomumo ir įgaliojimų. Naujajame teisės akte reikėtų užtikrinti darbo grupės autonomiją, laikantis Europos Teisingumo Teismo byloje C-518/07 išplėtotų visiško DAI nepriklausomumo kriterijų. EDAPP nuomone, darbo grupei taip pat reikėtų suteikti pakankamai išteklių ir pakankamą biudžetą bei sustiprintą sekretariatą, kuris jai talkintų.
143. Kalbant apie darbo grupės sekretariatą, EDAPP vertina tai, kad ji integruota į Teisingumo generalinio direktorato duomenų apsaugos skyrių, nes taip darbo grupė gali pati naudingai išnaudoti veiksmingus ir lanksčius ryšius bei naujausią informaciją duomenų apsaugos pokyčių srityje. Vis dėlto jam kyla klausimas dėl Komisijos (o konkrečiau – skyriaus), kuri kartu yra darbo grupės narė, sekretoriatas ir DG sprendimų adresatė. Todėl būtų pagrįsta suteikti sekretoriatui daugiau savarankiškumo. EDAPP ragina Komisiją, glaudžiai konsultuojantis su suinteresuotaisiais subjektais, įvertinti, kaip būtų galima užtikrinti šį nepriklausomumą.

⁽⁵⁴⁾ Sprendimas Komisija prieš Vokietiją, C-518/07, dar nepaskelbtas Rinkinyje.

⁽⁵⁵⁾ Žr., pvz., Reglamento (EB) Nr. 45/2001 43 straipsnio 2 dalį, kurioje toks reikalavimas nustatytas EDAPP.

144. Galiausiai, norint sustiprinti DAI įgaliojimus, daugiau įgaliojimų reikia suteikti ir darbo grupei, sukuriant geresnes taisykles apimančią ir garantijas bei didesnę skaidrumą užtikrinančią struktūrą. Tai bus priskirta patariamajai darbo grupės funkcijai ir įgyvendinimo užtikrinimo funkcijai.

10.3. Patariamasis darbo grupės vaidmuo

145. Darbo grupės pozicijos turi būti veiksmingai įgyvendinamos, atsižvelgiant į jos patariamąjį vaidmenį Komisijoje, visų pirma aiškinant ir taikant direktyvos ir kitų duomenų apsaugos teisės aktų principus, kitaip tariant, reikia užtikrinti autoritetingą darbo grupės poziciją pobūdį. Tarp DAI būtinos tolesnės diskusijos, siekiant nustatyti, kaip ši dalyką įtraukti į teisės aktą.

146. EDAPP rekomenduoja priimti tokius sprendimus, kuriais remiantis darbo grupės nuomonės taptų autoritetingesnės ir nebūtų iš esmės pakeistas jos veikimo būdas. EDAPP siūlo įtraukti pareigą DAI ir Komisijai kuo labiau atsižvelgti į darbo grupės nuomonę ir bendras pozicijas, remiantis Europos elektroninių ryšių reguliuotojų institucijos (BEREC) pozicijoms taikomu modeliu⁽⁵⁶⁾. Be to, naujajame teisės akte darbo grupei gali būti numatyta speciali užduotis priimti „aiškinamąsias rekomendacijas“. Priėmus šiuos alternatyvius sprendimus, darbo grupės pozicijos turėtų didesnę vaidmenį, be kita ko, ir Teismo.

10.4. Koordinuota darbo grupės įgyvendinimo užtikrinimo funkcija

147. Pagal dabartinius teisės aktus duomenų apsaugos teisės įgyvendinimo užtikrinimo funkcija valstybėse narėse palikta 27 duomenų apsaugos institucijoms, o konkrečių atvejų nagrinėjimas mažai koordinuojamas. Jeigu atvejais susijęs su daugiau negu viena valstybe narė arba yra akivaizdžiai pasaulinio masto, smarkiai padidėja įmonių išlaidos, nes jos priverstos bendrauti su įvairiomis valstybės institucijomis dėl tos pačios veiklos, ir taip didėja nenuoseklus taikymo grėsmė: išimtiniais atvejais tą pačią tvarkymo veiklą viena DAI gali laikyti teisėta, o kita DAI – ją uždrausti.

148. Kai kurie atvejai yra strateginiai ir juos reikia nagrinėti centralizuotai. 29 straipsnio darbo grupė padeda koordinuoti DAI įgyvendinimo užtikrinimo veiksmus⁽⁵⁷⁾

⁽⁵⁶⁾ 2009 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1211/2009 dėl Europos elektroninių ryšių reguliuotojų institucijos (BEREC) ir Biuro įsteigimo (OL L 337, 2009 12 18, p. 1).

⁽⁵⁷⁾ Be 29 straipsnio darbo grupės, Duomenų apsaugos įgaliojimų Europos konferencija maždaug prieš dešimt metų įkūrė nuolatinę darbo grupę, kuri koordinuotai nagrinėtų tarptautinius skundus. Nors ši darbo grupė duoda nepaneigiamą papildomą naudą, DAI keičiantis darbuotojais, ir leidžia turėti patikimą ryšių centrų tinklą, jos negalima laikyti sprendimų priėmimo koordinavimo mechanizmu.

daugeliu duomenų apsaugos klausimų, turinčių tokį tarptautinį aspektą. Tai taikytina socialinių tinklų ir naršyklų atveju⁽⁵⁸⁾, taip pat koordinuotų įvairiose valstybėse narės atliekamų patikrų telekomunikacijų ir sveikatos draudimo klausimais.

149. Tačiau yra įgyvendinimo užtikrinimo veiksmų, kurių darbo grupė gali imtis pagal dabartinius teisės aktus, ribos. Darbo grupė gali priimti bendras pozicijas, tačiau nėra priemonės užtikrinti, kad šios pozicijos būtų veiksmingai įgyvendintos praktiškai.

150. EDAPP į teisės aktą siūlo įtraukti papildomas nuostatas, kurios galėtų padėti koordinuotai atlikti įgyvendinimo užtikrinimo veiksmus, visų pirma:

— pareigą užtikrinti, kad DAI ir Komisija kuo labiau atsižvelgtų į 29 straipsnio darbo grupės priimtas nuomones ir bendras pozicijas⁽⁵⁹⁾,

— DAI pareigą ištikimai bendradarbiauti viena su kita ir su Komisija bei 29 straipsnio darbo grupe⁽⁶⁰⁾. Kaip praktinį ištikimo bendradarbiavimo pavyzdį būtų galima sukurti procedūrą, kurios laikydamosi DAI informuotų Komisiją arba darbo grupę apie nacionalines įgyvendinimo užtikrinimo priemones, turinčias tarptautinį elementą, pagal analogiją su procedūra, taikoma pagal dabartinius teisės aktus, susijusia su nacionaliniais adekvatumo sprendimais,

— nustatyti balsavimo taisykles, siekiant padidinti DAI išipareigojimą įgyvendinti darbo grupės sprendimus. Galima būtų numatyti, kad darbo grupė sprendimus priimtu bendru sutarimu, o jeigu tokio sutarimo nepavyksta pasiekti, įgyvendinimo užtikrinimo priemonių imtųsi kvalifikuota dauguma. Be to, konstatuojamojoje

⁽⁵⁸⁾ Žr. 2010 m. gegužės 12 d. ir 2010 m. gegužės 26 d. DG laiškus, skelbiamus 29 straipsnio darbo grupės interneto svetainėje (http://ec.europa.eu/justice/policies/privacy/workinggroup/wpdocs/2010-others_en.htm).

⁽⁵⁹⁾ Kaip minėta, panaši pareiga nustatyta Reglamente (EB) Nr. 1211/2009, kuriame nurodytas Europos elektroninių ryšių reguliuotojų institucijos (BEREC) vaidmuo.

⁽⁶⁰⁾ Šiuo atžvilgiu žr. minėto Reglamento (EB) Nr. 1211/2009 3 straipsnį.

dalyje būtų galima numatyti, kad už tam tikrą dokumentą balsavusios DAI būtų įpareigosios ar prisiimtų politinių išpareigojimą jį įgyvendinti nacionaliniu lygmeniu.

151. EDAPP nepritartų griežtesnių priemonių nustatymui, kaip antai privalomos galios suteikimui 29 straipsnio darbo grupės nuomonėms. Taip būtų pakenkta atskirų DAI nepriklausomumui, kuri valstybės narės turi užtikrinti pagal nacionalinę teisę. Jeigu darbo grupės sprendimai turėtų tiesioginį poveikį tretiesiems asmenims, pvz., duomenų valdytojams, reikėtų numatyti naujas procedūras, įskaitant tokias garantijas, kaip skaidrumas ir žalos atlyginimas, bei galimybę skųstis Europos Teisingumo Teismui.

10.5. EDAPP ir darbo grupės bendradarbiavimas

152. Galima būtų aiškiai reglamentuoti ir EDAPP bei darbo grupės bendradarbiavimo būdą. EDAPP yra darbo grupės narys, jis prisideda prie grupės pozicijų dėl pagrindinių strateginių ES klausimų, kartu užtikrina, kad jo pozicijos neprieštarautų darbo grupės pozicijoms. EDAPP pažymi, kad daugėja privatumo klausimų privačiame ir viešajame sektoriuose, o tai turi poveikį nacionaliniu lygmeniu daugelyje valstybių narių, ir darbo grupei gali tekti atlikti konkretų vaidmenį šiuo klausimu.
153. EDAPP tenka papildoma užduotis patarti dėl pokyčių, vykstančių ES, ir tai turėtų būti išlaikyta. Kaip Europos įstaiga jis savo patariamąją kompetenciją ES institucijų atžvilgiu įgyvendina taip pat kaip ir nacionalinės DAI, patarinėdamos savo vyriausybėms.
154. EDAPP ir darbo grupė siekia skirtingų, tačiau vienas kitą papildančių tikslų. Todėl reikia išsaugoti ir galbūt pagerinti darbo grupės bei EDAPP tarpusavio koordinavimą, užtikrinti, kad jie dirbtų kartu svarbiausiais duomenų apsaugos klausimais, pvz., reguliariai derintų darbotvarkes⁽⁶¹⁾ ir užtikrintų skaidrumą tais klausimais, kurie labiau susiję su nacionaliniu ar konkrečiu ES aspektu.
155. Koordinavimas dabartinėje direktyvoje nepaminėtas dėl paprastos priežasties – kai direktyva buvo priimta, EDAPP dar neegzistavo, tačiau, praėjus šešeriems metams, galima matyti, kaip EDAPP ir darbo grupė vienas kitą papildė ir kaip tai būtų galima oficialiai pripažinti. EDAPP primena, kad pagal Reglamentą (EB) Nr. 45/2001 jis turi pareigą bendradarbiauti su nacionalinėmis DAI ir dalyvauti darbo grupės veikloje. EDAPP

rekomenduoja naujajame teisės akte aiškiai paminėti bendradarbiavimą ir prirėkus jį struktūrizuoti, pvz., nustatant bendradarbiavimo tvarką.

10.6. EDAPP ir DAI bendradarbiavimas prižiūrint ES sistemas

156. Tie patys motyvai taip pat taikomi toms sritims, kuriose priežiūra turi būti derinama tarpusavyje Europos ir nacionaliniu lygmeniu. Tai taikoma ES įstaigoms, tvarkančioms didelį nacionalinių institucijų pateiktų duomenų kiekį arba didelės apimties informacinėms sistemoms, turinčioms Europos ir nacionalinį aspektą.
157. Kai kurios ES įstaigos ir didelės apimties informacinės sistemos, pvz., Europolas, Eurojustas ir pirmosios kartos Šengeno informacinė sistema (SIS), turi jungtines priežiūros institucijas, kuriose dalyvauja nacionalinių DAI atstovai, tačiau tai tarpvyriausybinių bendradarbiavimo iki Lisabonos sutarties atgyvena ir ja neatsižvelgiama į ES struktūrą, nes dabar Europolas ir Eurojustas yra jos sudedamoji dalis, be to, į ją jau integruota ir Šengeno *acquis*⁽⁶²⁾.
158. Komunikate skelbiama, kad Komisija 2011 m. pradės konsultaciją su suinteresuotaisiais subjektais dėl šių priežiūros sistemų persvarstymo. EDAPP ragina Komisiją kuo skubiau (per trumpą ir nustatytą laiką, žr. pirmiau) priimti poziciją tebevykstančioje diskusijoje dėl priežiūros. Šioje diskusijoje jis laikysis tokio požiūrio.
159. Pirmiausia reikėtų užtikrinti, kad visos priežiūros institucijos atitiktų būtinuosius nepriklausomumo, išteklių ir įgyvendinimo užtikrinimo įgaliojimų kriterijus. Be to, reikėtų užtikrinti, kad būtų atsižvelgta į ES lygmeniu esamas perspektyvas ir patirtį. Tai reiškia, kad bendradarbiavimas turi vykti ne tik tarp nacionalinių institucijų, bet ir su Europos DAI (šiuo metu – EDAPP). EDAPP mano, kad būtina vadovautis šiuos reikalavimus atitinkančiu modeliu⁽⁶³⁾.
160. Pastaraisiais metais buvo sukurtas „koordinuotos priežiūros“ modelis. Šis priežiūros modelis, kuris dabar veikia sistemos Eurodac ir Muitų informacinės sistemos dalyse, netrukus bus pradėtas taikyti Vizų informacinei sistemai (VIS) ir antrosios kartos Šengeno informacinei sistemai (SIS II). Šis modelis yra trijų lygmenų: 1) priežiūrą nacionaliniu lygmeniu užtikrina DAI; 2) priežiūrą ES lygmeniu užtikrina EDAPP; 3) koordinavimas užtikrinamas reguliariais EDAPP, kuris veikia kaip šio koordinacinio mechanizmo sekretoriatas, organizuojamais susitikimais. Šis

⁽⁶¹⁾ Pz., remiantis teisėkūros veiklos inventoriu, kuris kasmet skelbiamas ir reguliariai atnaujinamas ir kuris pateikiamas EDAPP interneto svetainėje.

⁽⁶²⁾ Pagal Reglamentą (EB) Nr. 45/2001 EDAPP turi pareigą bendradarbiauti su šiomis įstaigomis.

⁽⁶³⁾ Kalbant apie Eurojustui taikomą modelį taip pat reikėtų atsižvelgti į tai, kad, atliekant duomenų apsaugos priežiūrą, gerbiamas teismų nepriklausomumas, tiek, kiek Eurojustas tvarko duomenis susijusius baudžiamųjų bylų kontekste.

modelis pasiteisino kaip sėkmingas ir veiksmingas ir jį reikėtų numatyti ateityje kitoms informacinėms sistemoms.

C. KAIP GERIAU TAIKYTI DABARTINIUS TEISĖS AKTUS?

11. Trumpasis laikotarpis

161. Nors persvarstymo procesas tebesitęsia, reikėtų dėti pastangas užtikrinti visišką ir veiksmingą dabartinių taisyklių įgyvendinimą. Šios taisyklės vis vien bus taikomos, kol bus priimtas ir paskui valstybių narių nacionaliniuose įstatymuose įgyvendintas naujasis teisės aktas. Šioje srityje galima nurodyti kelias veiksmų kryptis.

162. Pirma, Komisija turėtų toliau stebėti, kaip valstybės narės laikosi Direktyvos 95/46/EB, ir prireikus naudotis savo įgaliojimais pagal SESV 258 straipsnį. Neseniai buvo iškelta byla dėl pažeidimo už tai, kad teisingai neįgyvendintas direktyvos 28 straipsnis, susijęs su DAI nepriklausomo reikalavimu⁽⁶⁴⁾. Visišką reikalavimų laikymąsi reikia stebėti ir užtikrinti ir kitose srityse⁽⁶⁵⁾. Todėl EDAPP palankiai vertina ir visapusiškai remia Komisijos išipareigojimą komunikate įgyvendinti aktyvią pažeidimų politiką. Komisija taip pat turėtų tęsti struktūrinį dialogą su valstybėmis narėmis įgyvendinimo tema⁽⁶⁶⁾.

163. Antra, turi būti skatinamas įgyvendinimo užtikrinimas nacionaliniu lygmeniu, siekiant užtikrinti praktinį duomenų apsaugos taisyklių taikymą, įskaitant susijusį su naujais technologiniais reiškiniais ir pasauliniais veikėjais. DAI turėtų iki galo naudotis turimais tyrimo ir sankcijų skyrimo įgaliojimais. Be to, svarbu, kad esamos duomenų subjektų teisės, visų pirma teisė susipažinti su informacija, būtų iki galo įgyvendinamos praktiškai.

164. Trečia, atrodo, kad trumpuoju laikotarpiu reikia labiau koordinuoti vykdymo užtikrinimą. 29 straipsnio darbo grupės ir jos aiškinamojo dokumento vaidmuo šiuo atžvilgiu yra esminis, tačiau ir DAI turėtų daryti viską, ką gali, kad juos įgyvendintų praktiškai. Reikia vengti skirtingų rezultatų ES ar pasauliniu mastu, be to, darbo

grupėje galima ir reikėtų siekti bendro požiūrio. ES mastu koordinuojami tyrimai, prižiūrint darbo grupei, taip pat gali duoti didelę papildomą naudą.

165. Ketvirta, duomenų apsaugos principus reikėtų prevenciškai pritaikyti naujose taisyklėse, kurios gali turėti tiesioginį arba netiesioginį poveikį duomenų apsaugai. ES lygmeniu EDAPP deda daug pastangų, kad padėtų rengti geresnius Europos teisės aktus, tad šias pastangas reikia dėti ir nacionaliniu lygmeniu. Todėl duomenų apsaugos institucijos turėtų iki galo naudotis savo patariamaisiais įgaliojimais, kad užtikrintų tokią prevencinį požiūrį. Duomenų apsaugos institucijos, įskaitant EDAPP, taip pat gali atlikti prevencinį vaidmenį technologinių pokyčių stebėjimo srityje. Stebėjimas yra svarbus, siekiant anksti nustatyti besiformuojančias tendencijas, išskirti galimą poveikį duomenų apsaugai, palaikyti duomenų apsaugai naudingus sprendimus ir didinti suinteresuotųjų subjektų informuotumą.

166. Galiausiai reikia aktyviai siekti įvairių subjektų bendradarbiavimo tarptautiniu lygmeniu. Todėl svarbu stiprinti tarptautines bendradarbiavimo priemones. Tokias iniciatyvas kaip „Madrido standartai“ ir tebevykstantį darbą Europos Taryboje bei OECD verta visapusiškai remti. Šiomis aplinkybėmis labai teigiamai vertintina tai, kad prie Privatumo ir duomenų apsaugos įgaliotinių grupės vykstant tarptautinei konferencijai prisijungė ir JAV Federalinė prekybos komisija.

D. IŠVADOS

BENDROSIOS PASTABOS

167. Apskritai EDAPP palankiai vertina Komisijos komunikatą, nes yra įsitikinęs, kad dabartinius duomenų apsaugos teisės aktus persvarstyti būtina, siekiant užtikrinti veiksmingą apsaugą vis labiau besivystančioje ir globalizuotoje informacinėje visuomenėje.

168. Komunikate įvardyti pagrindiniai klausimai ir uždaviniai. EDAPP pritaria Komisijos nuomonei, kad ateityje tebe-reikės griežtos duomenų apsaugos sistemos, paremtos samprata, kad esami bendrieji duomenų apsaugos principai tebegalioja visuomenėje, kurioje vyksta esminiai pokyčiai. EDAPP pritaria komunikato teiginiui, kad uždaviniai yra didžiuliai, ir pabrėžia, kad siūlomi sprendimai turėtų būti atitinkamai platus užmojo ir didinti apsaugos veiksmingumą. Todėl jis prašo tam tikrais aspektais laikytis platesnio užmojo požiūrio.

169. EDAPP visiškai pritaria visapusiškam požiūriui į duomenų apsaugą. Tačiau jis apgailestauja, kad komunikate tam tikros sritys į bendrą teisės aktą neįtrauktos, kaip antai ES institucijų ir įstaigų atliekamas duomenų tvarkymas.

⁽⁶⁴⁾ Žr. minėtą bylą C-518/07 ir 2010 m. spalio 28 d. Komisijos pranešimą spaudai (IP/10/1430).

⁽⁶⁵⁾ Komisija pradėjo bylą dėl pažeidimo prieš JK, susijusią su įtariamą įvairių duomenų apsaugos nuostatų pažeidimu, įskaitant elektroninių ryšių konfidencialumo reikalavimą elgsena paremtos reklamos atveju. Žr. 2009 m. balandžio 9 d. Komisijos pranešimą spaudai (IP/09/570).

⁽⁶⁶⁾ Žr. minėtos Komisijos Duomenų apsaugos direktyvos pirmosios įgyvendinimo ataskaitos 22 ir paskesnius puslapius.

Jeigu Komisija nuspręstų tų sričių neištraukti, EDAPP ją ragina per kuo trumpesnę laiką, pageidautina iki 2011 m. pabaigos, ES lygmeniu priimti pasiūlymą.

SVARBIAUSIOS PERSPEKTYVOS

170. EDAPP požiūriu, persvarstymo proceso atspirties taškai yra tokie:

- duomenų apsaugos nuostatomis turi būti kuo aktyviau palaikomi kiti teisėti interesai, užuot jiems kliudžius (kaip antai Europos ūkio, asmenų saugumo ir vyriausybės atskaitingumo),
- nereikėtų ir negalima keisti bendrųjų duomenų apsaugos principų,
- tolesnis derinimas turėtų būti vienas iš pagrindinių persvarstymo tikslų,
- pagrindinių teisių perspektyva turėtų būti persvarstymo proceso pagrindas. Pagrindine teise piliečius siekiama apsaugoti visais atvejais,
- į naująjį teisės aktą turi būti įtrauktas policijos ir teisingumo sektorius,
- naujasis teisės aktas turi būti suformuluotas kuo neutraliau technologijų srityje ir juo turi būti siekiama sukurti ilgalaikį teisinį saugumą.

NAUJOSIOS SISTEMOS SUDEDAMOSIOS DALYS

Derinimas ir paprastinimas

171. EDAPP palankiai vertina Komisijos išipareigojimą tirti, kaip pasiekti tolesnį duomenų apsaugos derinimą ES lygmeniu. EDAPP nustato sritis, kuriose tolesnis ir geresnis derinimas yra neatidėliotinas: apibrėžtys, duomenų tvarkymo motyvai, duomenų subjektų teisės, tarptautinis duomenų perdavimas ir duomenų apsaugos institucijos.
172. Siekiant supaprastinti pranešimo reikalavimus ir (arba) susiaurinti jų taikymo sritį, EDAPP siūlo apsvarstyti tokias alternatyvas:
- pareigą pranešti susiaurinti iki specifinio pobūdžio tvarkymo operacijų, keliančių specifinę grėsmę,
 - paprastą registravimo pareigą, pagal kurią duomenų valdytojai privalėtų registruotis (vietoj išsamaus visų duomenų tvarkymo operacijų registravimo),
 - tipinės visoje Europoje galiojančios pranešimo formos nustatymą.
173. EDAPP nuomone, reglamentas – vienas dokumentas, tiesiogiai taikomas valstybėse narėse, yra veiksmingiausia

priemonė pagrindinei teisei į duomenų apsaugą apsaugoti ir didesnei konvergencijai vidaus rinkoje pasiekti.

Asmenų teisių stiprinimas

174. EDAPP pritaria komunikate pateiktiems siūlymams stiprinti asmenų teises. Jis pateikia tokius siūlymus:
- į teisės aktą būtų galima įtraukti skaidrumo principą. Tačiau svarbiau tobulinti esamas nuostatas, kuriose reglamentuojamas skaidrumas (kaip antai esamus Direktyvos 95/46/EB 10 ir 11 straipsnius),
 - į bendrą teisės aktą reikėtų įtraukti nuostatą dėl pranešimo apie asmens duomenų pažeidimą, kuria į persvarstytą E. privatumo direktyvą įtrauktas įpareigojimas būtų išplėstas ir taikomas ne tik tam tikriems paslaugų teikėjams, bet visiems duomenų valdytojams,
 - reikėtų aiškiai reglamentuoti sutikimo ribas, taip pat apsvarstyti, ar nevertėtų numatyti daugiau atvejų, kai reikalaujama aiškaus sutikimo, bei priimti papildomas taisykles, taikomas interneto aplinkai,
 - reikėtų numatyti papildomas teises, kaip antai duomenų perkeliamumo ir teisę būti pamirštam, visų pirma taikomas informacinės visuomenės paslaugoms internete,
 - vaikų interesus reikėtų geriau apsaugoti papildomomis nuostatomis, visų pirma skirtomis vaikų duomenų rinkimui ir tolesniam tvarkymui reglamentuoti,
 - ES teisės aktuose reikėtų numatyti kolektyvinio žalos atlyginimo mechanizmus, taikomus pažeidus duomenų apsaugos taisykles, kad kvalifikuoti subjektai galėtų pareikšti ieškinius asmenų grupių vardu.

Organizacijų (duomenų valdytojų) pareigų griežtinimas

175. Naujajame teisės akte turi būti numatytos paskatos duomenų valdytojams savo iniciatyva įtraukti duomenų apsaugos priemones į savo veiklą. EDAPP siūlo įtraukti bendrą nuostatą dėl atskaitingumo ir „privatumo užtikrinimo projektuojant“. Taip pat reikėtų įtraukti nuostatą dėl privatumo sertifikavimo sistemų.

Globalizacija ir taikytina teisė

176. EDAPP remia iki šiol atliktą plataus užmojo darbą vykstant Tarptautinės duomenų apsaugos įgaliotinių konferencijai parengti ir išplatinti vadinamuosius „Madrido standartus“, kad jie būtų integruoti į privalomą teisės aktą, ir galbūt inicijuoti tarpvyriausybines konferencijas. EDAPP ragina Komisiją imtis konkrečių veiksmų šia kryptimi, glaudžiai bendradarbiaujant su OECD ir Europos Taryba.

177. Naujajame teisės akte būtina aiškiau reglamentuoti taikytiną teisę lemiančius kriterijus. Reikėtų užtikrinti, kad už ES ribų tvarkomiems duomenims būtų taikoma ES jurisdikcija, jeigu yra pagrįstas reikalavimas taikyti ES teisę. Jeigu teisės aktas būtų reglamento formos, visose valstybėse narėse galiojant vienodos taisyklės ir būtų nebe taip reikšminga nustatyti taikytiną teisę (ES).

178. EDAPP visiškai pritaria tikslui užtikrinti vienodesnę ir nuoseklesnę požiūrį į trečiąsias šalis ir tarptautines organizacijas. Į teisės aktą reikėtų įtraukti įmonėms privalomas taisykles (IPT).

Policijos ir teismų sritis

179. Išsamiam teisės akte, į kurį būtų įtraukta policijos ir teismų sritis, gali būti numatytos specialios taisyklės, kuriomis tinkamai atsižvelgiama į sektoriaus ypatybes, laikantis prie Lisabonos sutarties pridėtos 21 deklaracijos. Būtina numatyti specialias garantijas, siekiant suteikti duomenų subjektui kompensaciją papildoma apsauga toje srityje, kur asmens duomenų tvarkymas gali būti labiau ribojamo pobūdžio.

180. Teisės aktas turėtų būti kuo aiškesnis, paprastesnis ir nuoseklesnis. Reikėtų vengti skirtingų sistemų, taikomų, pvz., Europolui, Eurojustui, SIS ir Priumui, plitimo. EDAPP supranta, kad skirtingų sistemų taisyklės reikės derinti atidžiai ir laipsniškai.

DAI ir jų bendradarbiavimas

181. EDAPP visiškai pritaria Komisijos tikslui reglamentuoti duomenų apsaugos institucijų (DAI) statuso klausimą ir didinti jų nepriklausomumą, išteklius bei įgyvendinimo užtikrinimo įgaliojimus. Jis rekomenduoja:

- naujajame teisės akte kodifikuoti esminę DAI nepriklausomumo sampratą, kaip ją yra išaiškinęs ETT,
- teisiškai įtvirtinti, kad DAI turi būti suteikta pakankamai išteklių,
- institucijoms suteikti suderintus tyrimo ir sankcijų skyrimo įgaliojimus.

182. EDAPP siūlo toliau tobulinti 29 straipsnio darbo grupės veiklą, taip jos nepriklausomumą ir infrastruktūrą. Darbo

grupei taip turėtų būti suteikta pakankamai išteklių ir sustiprintas sekretoriatas.

183. EDAPP siūlo stiprinti darbo grupės patariamąjį vaidmenį, nustatant DAI ir Komisijai pareigą kuo labiau atsižvelgti į darbo grupės priimtas nuomones ir bendras pozicijas. EDAPP nepritaria tam, kad darbo grupės nuomonėms būtų suteikta privaloma galia, visų pirma dėl to, kad DAI yra nepriklausomos. EDAPP rekomenduoja Komisijai naujajame teisės akte numatyti specialias nuostatas dėl aktyvesnio bendradarbiavimo su EDAPP.

184. EDAPP ragina Komisiją kuo greičiau išreikšti poziciją dėl ES įstaigų ir didelės apimties informacinių sistemų priežiūros klausimo, atsižvelgiant į tai, kad visos priežiūros įstaigos turėtų atitikti būtinuosius nepriklausomumo, pakankamų išteklių ir įgyvendinimo užtikrinimo įgaliojimų kriterijus, be to, turėtų būti užtikrinta, kad būtų tinkamai atstovaujama ES požiūriui. EDAPP palaiko „koordinuotos priežiūros“ modelį.

Dabartinės sistemos tobulinimai:

185. EDAPP ragina Komisiją:

- toliau stebėti, kaip valstybės narės laikosi Direktyvos 95/46/EB, ir prirėkus naudotis savo įgaliojimais pagal SESV 258 straipsnį,
- skatinti įgyvendinimo užtikrinimą nacionaliniu lygmeniu ir įgyvendinimo užtikrinimo koordinavimą,
- prevenciškai įtraukti duomenų apsaugos principus į naujas taisykles, galinčias turėti tiesioginį arba netiesioginį poveikį duomenų apsaugai,
- aktyviai siekti tolesnio įvairių subjektų bendradarbiavimo tarptautiniu lygmeniu.

Priimta Briuselyje 2011 m. sausio 14 d.

Peter HUSTINX

Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūnas